

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

HÖRAN

ILLUSTRERAD TIDNING
GRUNDLAGD AF
FÖR KVINNAN OCH HEMMET
FRITHIOF HELLBERG

SÖNDAGEN DEN 10 NOVEMBER 1912.

HUFVUDREDAKTÖR OCH ANSV. UTGIFVARE:
JOHAN NORDLING.BITR. REDAKTÖR: ERNST HÖGMAN.
RED.-SEKRETERARE: ELIN WAGNER.

Systrarna på

UNDER EN GRÄSVUXEN KULLE på Eda kyrkogård ligger komminister Erik Matson Brand begravnen, född 1796 — död 1850. Han var under många år präst i Eda församling vid norska gränsen, och när han dog, efterlämnade han hustru och sju barn, det äldsta tretton år gammalt, det yngsta ett och ett halft.

Utom ett modigt sinne och två arbetsdugliga händer ägde hans hustru, då hon blef ensam, intet yttre stöd att trygga sig vid för sin och de sinas utkomst. Men folket där uppe i Värmland är barmhärtigt, så barmhärtigt, som det är möjligt, och därför utverkade församlingen för henne två extra nådår för den stora barnskaras skull. Nådåren, då man sitter i vägen för en annan, kunna ofta vara en pinans tid. Bortom nådåret sliger nödårens spöke fram och säger hotande: "Nu är inte lång tid kvar att dröja här. Och sedan?"

Ja, sedan?

Medan de låta skogarna kring prästgården suckade som i medlidande för Erik Matson

Höst.

DÄRUTE I ALLEN STA TRADEN KALA och vissna blomsterhufvud brutna dala mot mark, där frosten bryter isig led allt längre ned.

I blygrå stillhet strandens vågor domnat,
det går en skälfning, ett: det är fullkomnad!
liksom ett kväfdt och stelnad skri af nöd
ur denna död.

Där bleka strålar matt till döds sig lekte,
jag står och önskar att en hand mig smekte
och tänker maktlöst utan kraft till tröst:
nu är det höst.

SIGRID ELMBLAD.

prästgårdstorp.

Brands änka, tänkte hon modiga tankar. Hade hon bara haft några fattiga kronor i säker årsinkomst, då skulle hon vågat försöket, men nu... Nej, nej hon måste slå bort tankarna, som ville slå på stort midt i fattigdomen. Det gick inte an att hvälfva så djärfva planer. Hon jagade undan dem, men de kommo ständigt åter på nytt.

Nu stod uppbrottet för dörren, barnen smögo sig omkring henne. "Mor, hvart skola vi ta vägen," frågade de utan att få något svar.

Då nådde henne en dag ett budskap. — Nu kom Guds gåfvan, jag bedt om, tänkte hon, medan förhoppningarna, som hon lyst buri på, började taga möjlighetens form. En säker årsinkomst skulle tillfalla henne, konsistorium hade beslutit tilldela henne en årlig pension, ett belopp varierande mellan trettioåtta till och med sextio kronor.

"Får jag arrendera prästgårdstorp därinne i skogen?" frågade hon mannens efterträdare. "Trettio kronor om året skall pastorn få i arrende."

Och så flyttade hon dit med alla sina barn.

Den heliga grafven.

Låg i taket var stugan, stenig och mager var åkerlappen, men också här stodo resliga furor likt skyddade drabanter kring hemmet.

Nu började en tid, då förknappningen blef stor, och det ville många gånger synas, som om nöden skulle bli enväldshärskare i stugan, och jättekrafter behöfdes i brottningskampen.

På golfvet lekte den lilla minsta, som tidigt lärde sig att inte be om mat, förrän mor gaf.

"Hade jag ej dig, du hjälplösa lilla, så skulle ej krafterna stå bi," hörde de äldre barnen henne ofta säga, då hon samlade dem omkring sig för att gå ut på röjnings- och uppodlingsarbete.

År efter år vandrade hon så med sin arrendelikvid skogstigen fram till prästgården i lugnt medvetande att ärligt göra rätt för sig. Åkern, som hörde till torpet, hade så småningom blifvit stenfri och bar skördar, som bärgades af änkan Brand och hennes barn.

När sönerna blefvo vuxna nog att kunna bli henne till verklig hjälp, kom febern, amerikafebern, som så länge smittat den manliga ungdomen i denna landsända. Och de foro båda två öfver hafvet. Det blef dem för kvaff i skogen. Det är nu många år sedan de foro, och på långliga tider har inte ett ord hörts ifrån dem.

Men fem unga kvinnor och en åldrad stannade kvar i den fråga stugan. De spände hvarandra för plagen, de lärde sig svänga med liar och slå med slagor för att fröska rågen, som skulle ge dem bröd. De lärde sig alltmör älska det hårda arbetet och sätta heder högst. De lärde under sitt försakande lif att tänka minst på sig själva och mest på hvarandra. Det gaf frid åt samlivet.

För några år sedan fördes den gamla modern till ro, och förra året följde henne en dotter. Men de fyra kvarlevande systrarna fortvara alljämt att taga sin bärning ur den jord, de brukat sedan barnåren. Då de häromdagen sysslade med att hugga sitt vedförråd för vintern, togs för Iduns räkning ofvanstående fotografi.

"Ingen som är frisk och vill arbeta behöfver svälta, ingen som vill ta sin utkomst ur den kära jorden blir bedragen," det är deras egna ord, och det ligger en lifslång erfarenhet bakom dem.

Under ett besök i somras på Värmlands Eda, det vackra sanatoriet nära Charlottenberg, berättade mig ställets värdinna om dessa sina grannar i prästgårdstorpet, dem hon högt ärade, och jag gjorde dem ett besök. Själff hade jag under några veckor lefvat en lätlings lif, njutit af den underbart sköna natur, som lockat mig till denna plats, och bekymrat mig om intet.

Redan innan jag var framme vid deras lilla stuga, såg jag fyra ryggar, som kröktes, seniga händer, som bundo kornlunga kärftar. Den äldsta prästdottern är nu sjuttioett år, den yngsta sextio tre.

Det låg solsken öfver deras ansikten, när de talade. Det hade ju också blifvit en så välsignad växt på deras åker i år.

När jag gick, bröto de en ros från en blommande buske, som växte utanför fönstrets grönskimrande rutor. "Vi har ingenting annat att ge," ursäktade de sig.

Deras lifsgärning bullrar inte, men vill man lägga den rätta måttstocken på begreppet "berömliga gärningar", då höra i sanning de fyra gamla systrarna i prästgårdstorpet till dem, som utfört dem och äro värda att hestras därför!

JULIA SVEDELIUS.

DESSA DAGAR, DÅ BALKAN — där den besvärliga tvingröken så länge generat den europeiska diplomaten — slagit ut i fyr och flamma och svarta moln bolma fram genom slagregn och höststormar öfver Uardar och Maritza, då de hetsiga meningsutbytarna tystnat både i skupsjitina och sobranj medan förhandlingarna öfverlåtit å de flitiga och oförsagda snabbeldskanonerna från Creuzot, då hvarje dag skapar världshistoria och den krångliga kartan söder om Save och Donau lägges ut i nya mönster, då vandra tankarna till den solbelysta, dammiga, myllrande, glimmande staden vid Bosporen, hvarifrån med hvarje tåg oerhörda kontingenter af nizam, sltjad och redif befordras västerut mot slavers och grekers anstörmande, segerrusiga bataljoner. — — —

Tre äro kristenhetens stora katedraler: Den heliga grafven, Sankt Peters och Hagia Sofia. En af dem äga vi kvar; de båda andra hafva gått förlorade för oss — tills vidare.

Då du nalkas Sofiakyrkan i Stambul, ser du huru dess himlahöga bronsportar äro belagda med en vertikal ribba. Vid närmare granskning befinnes, att där äfven förekommit en horisontal sådan, hvilken blifvit lösbruten så vårdslöst, att märkena häraf äro tydliga ännu efter mera än fyrahundra femtio år. De hafva bortbrulits, ty annars hade ju den horisontala jämte den vertikala linjen tillsammans bildat det hatade korset.

När du sedan stuckit de erbjudna halmtofflorna på dig och trädt in i templet, är det nog inte de oförlitliga, förkrossande dimensionerna, den häpnadsväckande och svindlande resningen af kupolen, som först rycker in på dig och fånglar ditt öga, utan en högst egendomlig, i början alldeles förbryllande snedlinighet, som hade man sökt vrida den kolossala byggnaden ett hvarf, men uppgifvit försöket, sedan man i alla fall lyckats rubba den en smula ur sina grundvalar.

Liksom alla andra kyrkor vetter Hagia Sofia åt öster och väster. Men bönemattonerna på golfvet ligga inte i denna riktning, äro inte parallella med sidomurarna. Utan de peka oafvärdt åt annat håll, åt kibla.

Kibla är för moskéerna hvad hjulnavet är för ekrarna, den punkt mot hvilken de alla äro inriktade.

I Fez' Karayouyin — hvars tegelgolf aldrig trampats af en kristen fot, ligga bönemattonerna i ost-syd-ost, i Sarajevos stämmningsfyllda Begova Dsjamia i syd-syd-ost, och i Damaskus berömda moské, på hvars högsta minaret frälsaren skall nedstiga till jorden på den yttersta dagen, där vändas bönemattonerna rakt mot söder.

Det är de skilda orternas förhållande till Mekka, som sålunda fastslår Kiblas läge.

Då Konstantinopel eröfrades med krok-sabeln, spändes de yttersta krafterna — sedan kejsar Konstantin Dragases redan stupat med en ära, dränkt af tusendens tårar — just omkring Hagia Sofia. Fem eller sex meter upp på väggen ser du ett väldigt märke i väggen inuti kyrkan — det är Muhammed II, som där tryckt sin hand.

— Men huru kunde han nå så högt med handen? spörjer du din turkiske ledsagare.

— Han red upp på högar af lik och satte så sitt märke. —

Om Turkiets halfmåne nu står i nedan, om Balkankungarna lyckas framtränga ända till sultanens hufvudstad och Konstantinopel sålunda tages med svärd ännu en gång, så blir det nog äfven vid Hagia Sofia, vid Höga Porten och vid den tysta, minnesrika, af plataner skuggade Seraljudden, där de sista striderna skola vältra fram, i damm och blod; där man aldrig sträcker vapen, där man kommer att brottas man mot man, stål mot stål, tum för tum, i vrålande vanvettigt raseri. —

Faller Konstantinopel, behöfver detta, såvidt jag förstår döma, icke draga med sig någon gemensam aktion af islam öfver all världen. Stambul är för en muhammedan inte någon särskildt märkvärdig stad; den är en rätt sen faktor i islams historia. Och padisjah af Osmans hus är inte på långt när så förnäm som en del mindre härskare. Turksultanens egentliga betydelse ligger i kalifatet. Men detta beröres icke direkt af Bosporstadens fall. Och för resten hafva andra pretendent till kalifatet länge sedan varit påfänkta.

Faller Konstantinopel, kommer underrättelsen att mottagas med skälvande läppar och sammanbitna tänder. Sedan antecknar musulmanen sig det tyst till minnes på den långa, långa räkning han århundrade efter århundrade fört med korset, och hvilken han skall presentera till indrifning en gång. En gång, då Kina vaknat och då Indien skakat af sig rödockarna. Ty det stora ordet måste komma från öster. Och obetalda räkningar växa med tiden. I det stycket hafva Orienten och Europa alltid varit af samma åsikt! —

Inte ännu således, men en gång — — en gång — —

Och han sluter på nytt ögat till sömnen.

Dock, en gång kan blifva nu, om man rör vid islams hjärta. Ifall man tänker sig, att England öfverförde trupper från Suakin till Djedda eller där landsatte sin Medelhafseskader för att ockupera Röda hafvets östra kust, såsom de nu behärska dess västra, och sålunda Mekka och Medina ställdes under brittisk öfverhöghet, då skulle med ett slag alla islams furstar och folk förvandlas till en svärm vilda, slingande bin. Ty deras staters öden, liksom den enskildes lif från dagens första bön i den tidiga morgongryningen, hvilken bör förrättas "senare än man mäktar urskilja blått från hvitt, men innan man ännu kan skilja blått från grönt", allt är inriktadt efter koranens föreskrifter.

"Kaaba och Profetens graf i de otrognes våld!" — Ekot af detta rop skulle åter-skalla bland Atlas berg och på Himalayas sluttningar. De sofvande gamla khanaten norr om Pamir skulle vakna, det inre Arabiens sagovälden rycka ut ur sitt fjärran. På den dagen, ve de europeiska turisterna, som flanera på Kairos boulevarder, som klättra på pyramiderna, som flamma och flirra på terrasserna till Ritz' hotell i Kartum; ve miljonfirmorna i Singapore, Bagdad och Teheran!

Europa vet detta, vet det mycket väl. De kristne, som förklädda lyckas tränga in i Islams hjärta, i Mekka och Medina, få också taga sitt öde i sin egen hand och gå sina förbudna vägar. Dödas de, ligga de ogilda. Ingen kan hämnas dem eller utkräva skadestånd. Följden af en dylik ockupering skulle

Prenumerationspris:

Vanl. upplagan:	Praktupplagan:
Helt år ..... Kr. 6.50	Helt år ..... Kr. 8.—
Halft år ..... » 3.50	Halft år ..... » 4.25
Kvartal ..... » 1.75	Kvartal ..... » 2.25
Lösnr ..... » 0.12	Lösnr ..... » 0.15

Iduns Byrå o. Expedition, Stockholm, Mästorsamuelsg. 45.

Redaktionen: Riks 16 46. Allm. 98 03. Kl. 10-4.	Expeditionen: Riks 16 46. Allm. 61 47. Kl. 9-6.
Red. Nordling: Riks 86 60. Allm. 4 02. Kl. 11-1.	Annonskontoret: Riks 16 46. Allm. 61 47. Kl. 9-6.
Verkst. direktören kl. 11-1. Riks 86 59. Allm. 43 04.	

Annonspris:

Pr millimeter enkel spalt: 25 öre efter text. 30 öre å textsida.	Utländska annonser debiteras 50 öre med 20% förhöjning å särskild begärd plats.
--	---

inte blifva krig, men mördande. Inte för att taga Mekka och Medina åter från det allslukande Europa, — utan hvad värre är — för att inte öfverleva skammen af deras eröfring. Följden skulle blifva ett skräcktillstånd i hvarje land, där muhammedaner lefva bredvid kristna — kom ihåg blodbadet i Damaskus 1860 — till dess de senare, för att gå säkra till lifvet, skulle bönfalla hos sina regeringar att låta aflägsna sina trupper från Profetens orter.

Om man följer Hedjasbanan från Mekka till Haifa — hvilken för resten ingen kristen får trafikera längre söderut än ungefär vid Akabah — så kommer man omsider till en stad, som heter Jerusalem.

Men Jerusalem är västerlandets Mekka. Här har vaggan stått för hela vår odling. Bekännelsefrognen eller ateisler, alla måste vi enas om, att den lära, som där först förkunnades, gestaltat, utformat vårt tänkande, vår historia, våra samfundsinriktningar. Palestina är inte endast profeternas och evangelisternas land, utan det är källan till hela vår idévärld. Nazaréens lära är alltjämt det tecken, i hvilket vi segrat från Katalauniska fälten och Poitiers till Kirk-Kilisse och Lyle Burgas. —

Europa har grånat och hårdnat i fejder, och krutet är vordet till jordens salt. För hvad hafva vi inte kastat vår handske och vadjat till svärdet! — För dynastiska familjevister, för naturliga gränsers utstakande, för de tre kronorna i danska riksvapnet — hvilka finnas där ännu i dag — för afvärandet af inre uppror, för tronföljdsfrågor, för svagheten hos smärre stater, de där sålunda blifvit ett lätt byte för grannar med flera kanoner, för bekvämare handelsvägar, för majoritet i riksförsamlingar, ja, på sistone för ohöjd och obesvärard lystnad efter andras egendom.

Islam betraktar oss med häpnad, skräck och förakt. De se, huru vi mobilisera arméer, sända ut våra bröder till döden på valplatsen — och för hvad? För hvad i framåtskridandets heliga namn? Jo, för en strategisk punkt, en mineralfyndighet, en naftakälla, på samma gång vi ådagalägga börsjobbarens iskalla likgillighet för af traditionen upphöjda, religiösa värden. Och står också inte detta som ett oförklarligt faktum, såsom något hvar på intet svar kan gifvas — ja, såsom något hvarom man inte ens frågar — hvordan vi, som så tungt trampat på andra rasers rätt, endast någon ekonomisk fördel däraf kunde vinnas, aldrig sedan korstågens dagar gjort något försök att återförvärfa Det heliga landet. Finnes någon bjärtare bild af vår fulliga, sjukligt krassa, alla illusioner beröfvade civilisation, om hvilken man väl må vittna, att då österns folk haf en gång tränger fram mot Europa, de näppeligen skola finna någon kultur att förstöra. De skola endast finna valurnor och nysilfver och papper, en ohygglig massa papper. —

Inte ens den katolska kyrkan, hvilken ännu rymmer så mycket af ecclesia militans och därifrån så många djärfva uppslag utgått, inte ens denna kyrkas svarta lifgarde, jesuiterna, med sin just från de muhammedanska klosterordnarna lånade organisation, har räckt ut en arm för att återeröfra Jerusalem. Den stad där vår frälsare förräddes, förhördes och dog, Oljoberget, Getsemane, krukomakarens åker och Kidrons dal stå sedan århundraden under storsultanens valde.

På en order af valin af Jerusalem kan Den heliga grafven sprängas i luften, det

ringa, som ännu skall finnas kvar från Pilati tid, jämnas med marken och spridas för vinden. Islam, för hvilken religionen är allt, och som trofast vaktar sitt Mekka med handen knuten om fästet, betraktar oss med häpnad, skräck och förakt. Likgilligheten för de heliga orterna hålla de närmast för vanvett. Äro de då mindre dyrbara än Guineas guldstoff, Javas kautsjuk, Marockos malmfyndigheter, än protektoratet öfver Tunis och krokbenet för Persien? Ty för dessa kostnader ha vi aldrig dragit oss. —

Och om de ärrige gamle korsfararne stode upp ur sina grafvar, om Graalsökarne kunde återvända till mödornas värld, förvisso skulle deras vilda hjärtan klappa högt och färgen på deras kinder stiga, då de såge, huru vi med våra eröfringar, vår våldspolitik, vårt ohejdade framfrångande i hvarje riktning likvisst ännu lida, att Den heliga grafven finnes i halfmånens våld, öfverlåten åt de bekännare, hvilka af alla jordens färger och folk hyser det outsläckligaste, obevekligaste och hetaste hafet mot korset som restes på Gulgata!

MARI MIHI.

Från världens nordligaste garnison.

Stigarne runno fram ur skogen och knöto sig alldeles utanför Getbodarne.

IX. En nattlig orderridt.*

SNON DALADE I STORA MJUKA flingor och svepte smeksamt och lent sin hvita ulliga fäll öfver rostbruna snår och tillfrusna kärr.

Mellan träden, borta vid Getbodarna, syntes snöyran som en skiftande solnedgångssky, färgad af lågorna från några rykande tjärbloss och det fladdrande eldskenet, hvilket strömmade ut genom stugans öppna dörr.

Framme vid tjärblosssen gick 13 Starck på 13:de och Jätten på 14:de af och an och höll utkik öfver de tre stigarne som rann fram ur skogen och knöt sig alldeles utanför fäboden.

— När kan dom vara här, undrade Starck och tog sig en åkarbrasa. Du skall allt få se att det blir våra som kommer in på bästa tid.

— Oh dra — våra löjtnanter kommer att klara det där som ingenting. Bara synd att just vår kapten skulle lägga ut ridten så att han inte kunde rida med.

— I helsike heller, han kunde varit med! Di säger ju att han är sjuk på något sätt, korsförklammning eller barnförklammning eller hvad det nu är. Och att han inte kan klara sig upp på hästen nu mer utan att ta stöd på

* Nattlig orderridt = att i natt och mörker genom obekant terräng föra en order från en befälhafvare till en annan.

armarna. Och Amanda har förresten hört af Lina — —

— Jag ger tusan i Amanda, Lina och hela skvallersubberten! Och det säger jag, knyster du en gång till om de där fånerierna så skall du få smockan så att du aldrig glömmet det. Korsförklammning! Jätten formligen fnös af ilska. Han är väl ingen häst heller och om han inte är en sådan där svart djäkel till arab som flyger fram som den onde själf — så är han minsann lika styf för det.

— Hvad var det du hostade om svart djäkel? Men vänta du, jag skall minsann tatuera dig både grön och blå och till dess kan du roa dig med den här — och den här — och den du. Och i samma ögonblick var Jätten och Starck som en enda rullande snöboll.

Framför den öppna spisens kådiga, knastrande stockvedsbrasa inne i fäbodstugan satt Einar Bruft och såg begrundande in i elden. I början gick tankarna i de gamla vanliga fårorna. Han tänkte på en sjuk häst, på en ny tonskapelse af Peterson-Berger som han ännu inte hunnit gå igenom riktigt, på en värnepliktig som rymt och senast spårats som bagare i Haparanda och på orderridten han lagt ut. Den var allt lite vanskelig med all denna nysnö som så villsammt lade sig öfver vägar och stigar och det var minsann alldeles tillräckligt trassligt ändå att ta sig fram de tretton kilometrerna öfver eller rundt berget ner till Getbodarna, utan att någon enda gång få använda sig af landsvägen. Den svåra och intressanta uppgiften väckte först kamraternas fulla belåtenhet, men den oväntade snöyran blef dem allt ett streck i räkningen.

Så där i ensamheten, då hans yttre och inre jag var på tumanhand, fick Einars annars stela drag ett mjukt, nästan vekt skimmer öfver sig. Hans hvassa slickande blick blef genomträngande och god, alldeles som i Lillys dröm. Och så småningom kom hans tankar att fladdra kring Lilly, lika oroliga och trefvande som stockeldens lågor.

— Hur förvandlad hade hon inte blifvit på sista tiden. För hvarje skymmande timme som närmade sig midvinterns isande, uppslukande mörker — strålade det ett ljusare och allt klarare skimmer, som förlånade henne en sällsam fägring, genom hennes hvardagsgrå yttre. Det var verkligen slående hvad friherrinnan von Buhre på sitt lustiga rättframma sätt sade häromdagen nere på mässen — att Lilly är som en *transparang*. Då hennes inre ljus är släckt, då är det inte mycket med den lilla excellensan, men i samma stund någon sinnesrörelse tänder hennes inre, så strålar hon öfver alla andra.

— Att människorna verkligen voro så blinda.

Just detta att de så öppet talade om Lillys förändring visade att ännu ingen anade hvad som numer så ofta kom ljuset att tänkas och stråla. Och Lilly själf? Ja, ännu var hon omedveten som ett barn eller en blomma. Ty nog visste han att hon i samma stund hon smakaf frukten från kunskapens träd, skulle med äkta kvinnlig förstållningskonst veta att dölja den förrådiska ljusstrålningen. Lågan skulle tära sig inåt i stället — och då?

Einar makade sig undan från elden och skuggade för ögonen som om han inte stod ut med heftan och såg sedan ut i det eldskimrande snödiset. Det liksom lisade och svalkade. — Aldrig kunde han tänka att de

ÖFVERROCKAR

till Kr. 3.50 per styck är väl billigt? Sänd Eder fläckiga nedsmutsade öfverrock för kemisk tvätt och prässning till Örgryte Kemiska Tvätt- & Färgeri A.-B., Göteborg och Ni blir förvärdnad öfver det goda resultatet.

Det är ej likgiltigt, till hvilken affär Ni vänder Eder, ty det är stor skillnad på kemisk tvätt och — kemisk tvätt.

KLIPPAN.

Specialtidningar: **Finare Post-, Skrif-, Kople- och Tryckpapper samt Kartong.** Iduns textpapper tillverkas af Klippan.

Modernaste Finpappersbruk.

där nedärfda svindelanfallen och den där alltemellan påkommande stelheden i lederna som ökats så betydligt sedan den gången, strax innan han gifte sig, då han förkylde sig i bivaçken, var af så allvarlig art. Ryggmärgen! Hade han bara anat, aldrig hade han varit så oräddtjärdig att binda henne vid sig. Och sedan. Sedan hade hans lifskamp och hela energi uppslukats af ett enda, att hanga i och att inte låta någon, inte ens henne, få veta sanningen. I det längsta. Det blef till sist en fix idé hos honom. Sluten och inbunden hade han blifvit. Endast i musiken kunde han ge lättnad åt sitt lidande och sin kamp. En kamp som tagit honom så helt att han nästan glömt att han dock ägde en hustru. Och nu, han suckade till, hur skulle han mäktat kämpa äfven för henne?

Våldsamt slungades han ur sina tankar af Jättens och Starcks högljudda dispyt där utanför. Hvarje ord nådde honom som ett brännande glöd. Blodet rusade honom åt hufvudet, ådrorna öfver den höga kala pannan svällde som om de skulle sprängas och så blef han dödsblek. Han stödde sig med händerna mot bänken och reste sig så häftigt att han slog hufvudet i de svärtade takbjälkarna och kom åter till besinning. Han stannade i dörren och söp begärligt in den kyliga skogslyften, kryddad af doft från nysnö och barr. — Så-å, så var han då redan i hvar mans mun. Nå ja, det var inte annat att vänta, förr eller senare så. Om det nu blef förr så var det mycket tack vare detta färande, lifsödande nordpolsklimat som inte ens den kraftigaste sörlänning står emot i längden och ännu mindre den som kommit hit med en redan anfrått lifsnerv. Men — af egen erfarenhet visste han att själens makt öfver kroppen gränsar till det otroliga och nu mindre än någonsin ville han ge sig. Nog skulle han ännu kunna visa sin hederlige Jätte där ute och äfven de andra, att han alljämt var en pjäs i lifvets schackspel att räkna med.

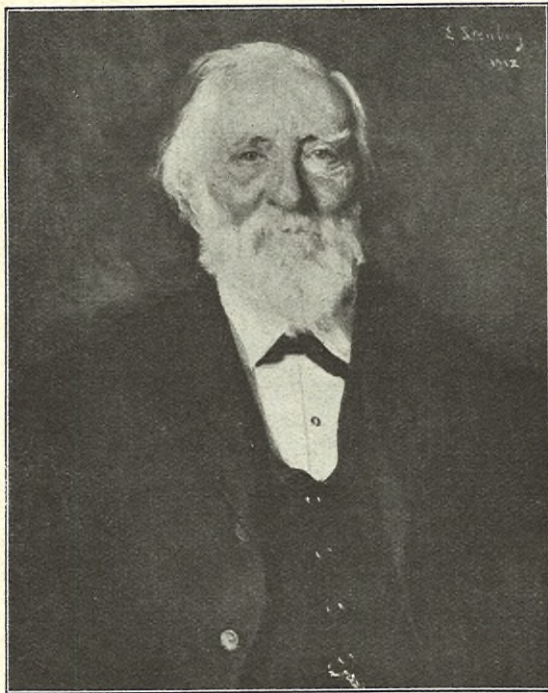
— Kapten, borde de inte vara här snart, undrade Jätten ännu flämtande efter brottningen.

— Tidigast om en tio minuter kunna vi vänta den första. Och i detta snödis få vi allt vara beredda att gå skallgång i natt. Men de skidande damerna däremot ha ju inte lång väg, de borde varit här för länge sedan. Ta och sätt ut ett par bloss till där borta vid brynet så hitta de lättare hit.

— I den här lösa snön blir det allt att bära plank* i stället för att skida, menade Jätten, och för kjolfrentlimren är det minsann inte lätt att ta sig fram. Men i detsamma hördes några klingande hallå, åhej och hundskall i skogen och strax efter skymtade en fantastisk karavan fram mellan träden.

Ellen Trana, som afskydde skidor, och endast tog till dem i värsta nödfall då hon inte kunde komma fram på annat sätt, hade i stället tagit sin lilla rödmålade sparkstötting med sig. Och väl var det. Ty nu var sparken alldeles fullastad med alla de i den mjuka snön oanvändbara skidorna, matsäckspaket och allt för värmande, tyngande klädesplagg och Nils Tjärman banade väg med den som om den varit en snöplog. I sin gräddhvita vadmalsdräkt, eldröda hufva och sina ludna näbbskor såg Ellen Trana alldeles ut som ett julkor, tyckte Nils, medan Lilly och Lenah verkade som en bit af skogen själf i sina viol-grön-gråa fodral.

* Bära plank = ett öknamn sörlänningarna gifvit skidåknigen emedan de hellre bära skidorna än gå på dem.

Professor Thore Fries. Porträtt i olja af Emerik Stenberg.

En 80-årig vetenskapsman.

VETENSKAPENS IDKARE BLI I allmänhet gamla män, som in i ålderdomen bevara mycket af den själens ungdom de fört med sig i studerkammare och lärosalar. I dessa dagar har den lysande representanten för svensk botanisk vetenskap, professor Thore Fries i Uppsala, fyllt 80 år, hvarvid universitetet ägnat honom en storartad hyllning, bland annat genom utgifvandet af en värdefull botanisk festskrift samt genom afläckande af hans porträtt i universitetsbyggnaden, förträffligt måladt af professor Emerik Stenberg.

Professor Fries är till börden småländing — alltså från Linnés landskap — och son af den store botanikern Elias Fries, Linnés lärjunge och fortsättaren af hans verk inom svensk botanisk forskning.

Thore Fries har ägnat hela sin vetenskapliga gärning åt den uppsvenska högskolan: som amanuens vid Botaniska trädgården, som docent, professor och äfven en tid som det gamla läroverkets rektor.

Många vetenskapliga volymer vittna om hans outtröttliga forskarmödor, och särskildt har Linnéforskningen honom att tacka för betydande insatser, bl. a. den lefnadsteckning öfver Linné, som belönades af Vetenskapsakademien med Letterstedtska priset.

Einar Brutt gick in och lade några kubbar och kådiga stickor på elden för att få det att flamma upp och bli riktigt ljusst och varmt tills de kommo in. Men just som de lastat af sparken så rapporterade konstapel Lassnanti att första ryttaren syntes.

— Kan konstapeln se hvem?

— Kapten von Buhre, tror jag.

— Det var mig en — han startade numrote!

13 Starck hann inte mer än kasta ett håfullt ögonkast på Jätten då sergeant Frisk meddelade att nu syntes nästa man på midstigen. Det var löjtnant Tweed. Nu gällde det, hvem som skulle först nå hvita flaggan där kapten Brutt stod och få afge sin rapport. Det såg ut som om Starck och Jätten skulle flyga ihop igen i ifvern.

De båda ryttarna upptäckte hvarandra

samtidigt just då de som mörka skuggor bröt fram ur skogen ut i fackelskenet. Mimosa skalf till och höll rakt på att segna ner då hon ur skogens dunkel fick se de fladdrande facklorna och de irrande människoskuggorna. Carl Göran som visste af gammalt att här skulle bli strid samlade genast ihop henne, kittlade med betset, manade och lugnade med rösten samtidigt som han tvingade fram henne med skänklarna. Ett ögonblick såg hon ut att gå fram men så kom en vindil, hjärblossen språkade till och hon stegrade sig, ställde sig skälvande och darrande på bakbenen färdig att kasta sig öfver då ett hvinande rapp mellan öronen kom henne att glömma fasan framför henne för den oväntade fasan bakom och i ett par långa språng tog hon fram till målet just som Tweed gjorde honör för att afge rapport.

Under Carl Göran von Buhres och Mimosas kamp, som skarpt och tydligt aftecknade sig mot skogens hvit-svarta bakgrund belyst af facklornas fladdrande röda sken, stod Lilly Brutt som förtrollad — Nils Tjärman och Lenah likaså.

Kungligt okuflig satt den mörke araben som fastväxt i sadeln. Hvarje skiftande rörelse var så väl avvägd, så fullkomligt ett med situationen, att när det slulliga hvinande rapped föll, drog han smärtsamt ihop sina ögonbryn som om det var han som fått det svidande slaget. Men striden väl öfver mjuknade hans drag, han böjde sig fram och smekte Mimosas hals så ömt och lent att Lenahs trolldögon fårades då hon vände sig till Nils Tjärman och sakta hviskade:

— Ingen är i alla fall som far.

Nils hörde henne knappast, så upptagen var han att med några flygande penndrag fånga in situationen. Icke blott ryttarkampen utan äfven Lillys fascinerade uttryck ville han gripa. Och just då, sedan Carl Göran ieende hälsat Lenah sökte han Lilly med blicken. Och deras blickar möttes och djupnade in i hvarann — för en sekund, för hela lifvet. För första gången. Och sista, trodde Lilly. Ty det kändes som om marken remnade under hennes fötter och hela världen förgicks. När verkligheten åter nådde henne såg hon sig omkring som ett yrvaket barn och kunde inte fatta att allt var sig likt som förut. Dock vågade hon inte ta ett steg af rädsla att falla ner i afgrunden som hon alljämt kände vid sin fötter. Hon svindlade till och blef alldelles hvit.

Nils Tjärman körde ner skissbok och penna i första bästa ficka och tog ett par långa steg fram till henne och lade hennes arm under sin. — Den här snöpromenaden var allt lite för ansträngande, menade han. Nog bäst fru Brutt kommer med in och värmer sig. Och någon måste väl ta itu med kaffet där inne, det kan minsann väl behövas.

Som i ett aflägst fjärran märkte Lilly, som lydig och viljelös följde med, Carl Görans vibrerande, djupa stämma som han förgäfvets sökte göra klar och behärskad då hans tur kom att afge rapport.

— Jag blir aldrig den jag va r, tänkte Lilly och kisade mot eldskenet och röken. Hon satte sig på samma bänk, där Einar nyss suttit och tänkt sina tunga tankar, och stirrade frånvarande in i elden, under det att hästar och ryttare syntes som överkliga skuggor där ute i det fladdrande fackelskenet och den mjuka snön.

HEDVIG SVEDENBORG.

För hudens vård och ansiktets skönhet

CRÈME SIMON J. SIMON, PARIS.

Enda skönhetsmedel som icke irriterar huden.

Driftiga kommissionärer

å alla platser, där vi förut icke äro representerade, antagas mot hög provision. Tillskrif genast
IDUNS EXPEDITION, STOCKHOLM.

Iduns Jubileum-Artiklar

PROFESSOR G. LAGERHEIM VID Stockholms högskola anställd, som be-
kant, för ett par år sedan en lifsmiddels-
undersökning i hufvudstaden och sysslade
därvid bl. a. med att kemiskt undersöka
våra i handeln förekommande kryddors
beskaffenhet. Därvid kom det i dagen

att en godtrogen allmänhet länge låtit
lura sig af mer eller mindre skickligt
gjorda förfalskningar. I nedanstående
uppsats har prof. L. påvisat dessa förf-
falskningar art och gifvil husmödrarna
en vink om hur de skola försäkra sig
om äkta vara.

IDEN GAMLA GODA TIDEN fanns inga malna kryddor. Frun i huset eller någon af pigorna måste då själfva stöta peppar, kanel och ingefära i morteln, och att detta var ett både ansträngande och oangenämt arbete, särskildt när det gällde den sega kanelen eller ingefäran torde nog många äldre fruar erinra sig. När man i ett större hushåll vid jultiden skulle göra i ordning ingredienserna till korf, pepparkaka m. m., måste man ej sällan påkalla hjälp af någon af drängarna till att stöta peppar och andra kryddor; deras ögon och slemhinnor ansågos mindre känsliga för det skarpa pulvret.

Tiderna ha ändrats. Nu finns det talrika fabriker speciellt inrättade för kryddmalning, som leverera sina fabrikat i små trefliga och praktiska paket eller bleckburkar, färdiga till omedelbar användning. Kryddpulverisering i hemmen är alltså en öfvervunnen ståndpunkt, och fruarna borde därför vara belåtna. Detta är emellertid ej alltid händelsen. Tvärtom, de försäkra ofta, att de pulveriserade kryddorna voro kraftigare i deras ungdom än nu för tiden, att man nu måste använda mycket mera stött peppar än förr för att få den önskade smaken. Man kan ej neka till att de ej sällan ha rätt i sina klagomål; de malna kryddor, som man nu köper i butikerna, äro nämligen stundom förfalskade.

Kryddorna ha rönt samma öde som så många andra naturprodukter, som underkastats en fabrikmässig bearbetning: de ha försämrats. För några år sedan var de malna kryddornas beskaffenhet särskildt dålig. Det fanns till och med i utlandet fabriker, som hade till specialitet att framställa uppblandningspulver, s. k. matta, bestående af malna risskal, olivkärnor, nötskal, torkade päron o. s. v. och som hade en förvillande likhet med äkta kryddpulver. Förfalskningen af de malna kryddorna försiggår emellertid ej endast i fabriken utan äfven i salubodarna, där de säljas i lös vikt. Hur lätt är det ej att uppblanda den malna pepparn med litet mjöl, finslötta skorpor eller t. o. m. fin sand utan att köparen af varans utseende misstänker något! Att det äfven hos oss var illa beställt med de malna kryddornas renhet, visade de upprepade undersökningar af kryddorna i Stockholms speceriaffärer och magasin, som författaren för några år sedan företog, och för hvilka redogjordes i dagspressen. Afslöjandet af geschäftet hade till följd att de uppblandade kryddorna nästan alldeles försvunno ur handeln. På sista tiden har äfven hälsovårdsnämnden i Stockholm företagit kontrollundersökningar af minuthandels kryddor. Grofva förfalskningar af malna kryddor äro nu till följd af alla dessa undersökningar sällsynta i Stock-

MALNA KRYDDOR.

holm. I stället iaktlager man ett annat sätt att draga allmänheten vid näsan, genom att lämna kryddor af sämre kvalitet eller genom att minska innehållet i paketen. Hur förhåller det sig med de malna kryddorna i landsorten? Ja, därom är föga bekant, kanske florerar uppblandningsgeschäfte fortfarande därstädes. För att vara fullt säker om att erhålla fullgod vara måste husmodern därför antingen endast köpa malna kryddor från gamla välkända firmor, eller i tvifvelaktiga fall låta undersöka varan af sakkunnig botanist. Visserligen kan äfven en kemisk undersökning påvisa en förfalskning af dessa varor, men den botaniska mikroskopiska pröfningen leder fortare och ej sällan säkrare till målet. En kemist kan i. ex. hålla på i timal med undersökning af ett kanelprof utan att kunna säkert afgöra huruvida det är rent eller uppblandadt med en ringa mängd hvetemjöl eller kakaoskal. Botanisten däremot behöfver endast kasta en blick i sitt mikroskop för att afgöra saken. Vi skola i det följande ge några exempel på hur en dylik mikroskopisk pröfning företages.

Nu för tiden äro goda mikroskop ganska billiga och lätta att erhålla. För 70 à 75 kr. kan man förskaffa sig ett förträffligt mikroskop af Leitz (representant i Stockholm instrumentmakare Axel Lundqvist) som förstör från 50 till 267-500 gånger, med hvilket man kan utföra en stor mängd undersökning-

gar af många slag. Många skaffa sig ett mikroskop för sitt nöjes skull, och flerstädes, särskildt i England, har mikroskopiering blifvit en riktig sport. Material till mikroskopiska studier finns ju öfverallt: hvarje dike vid vägen, hvarje vattensamling i skogen eller på myren erbjuder en outfömlig rikedom på för det obehäpnade ögat osynliga små djur och växter, som sedda i mikroskopet väcka vår beundran genom sin märkvärdiga bygnad eller sitt eleganta utseende. Det är följaktligen ej underligt att mikroskopiering blifvit för många ett underhållande tidsfördrif. För amatören som har litet kunskap i växtanatomi, kan mikroskopet äfven vara ett mycket nyttigt instrument. Med några exempel tagna från bromatologiens (läran om närings- och njutningsmedlen), speciellt kryddkunskapens område skola vi i det följande försöka lämna bevis härför.

Låt oss som första exemplet taga hvitpepparen! Om den är äkta, motsvarar den den skalade pepparfrukten och består hufvudsakligen af en stärkelserik väfnad, det s. k. perispermet. Undersöka vi hvitpepparpulver med mikroskopet, så falla i synnerhet talrika gråaktiga perispermdelar (fig. 1 P) och ofaliga, ytterst små stärkelsekorn i ögonen. Ännu tydligare blifva dessa stärkelsemassor och stärkelsekorn, om vi färga dem blåa med vattenhaltig jodlösning. En inblandning af främmande, stärkelsehaltiga ämnen, i. ex. hvetemjöl, känna vi genast igen därpå att detta mjöls stärkelsekorn (fig. 1 M) äro jätte-stora i förhållande till pepparens och dessutom tydligt linsformiga. Lika lätt är det att påvisa potatismjöl eller ärtmjöl, något svårare är det att konstatera inblandning af ris mjöl. Som andra exemplet taga vi malen ingefära, filbunkens speciella krydda. Äfven detta pulver består hufvudsakligen af stärkelsekorn, som äro stora, enkla, platta och i ena ändan ofta utdragna till en liten spets (fig. 2 I). Stärkelsekornen synas vara alldeles homogena, utan synbar skiktning. Ingefärspulver förfalskas vanligtvis med mjöl af olika slag, i. ex. potatismjöl. Skillnaden mellan ingefärens och det inblandade potatismjölets stärkelsekorn (fig. 2 P) är på långt när icke så stor som mellan pepparens och hvetets stärkelsekorn (fig. 1), så att här ett noggrant betraktande af stärkelsekornen är nödvändigt. Karaktäristisk för potatisstärkelsen är kornens tjocklek och deras alltid mycket tydliga skiktning; ofta förekomma sammansatta korn (fig. 2 P¹). Uppsökandet af potatismjöl i ingefärspulver underlättas mycket, om vi göra analysen med polariseradt ljus. Förmörka vi synfältet genom att vrida ett af nicolsprismorna, så försvinna de tunna ingefärsstärkelsekornen nästan alldeles, då däremot potatisstärkelsekornen tydligt framträda försedda med ett mörkt kors. Som sista exemplet välja vi risgrönsgrötens

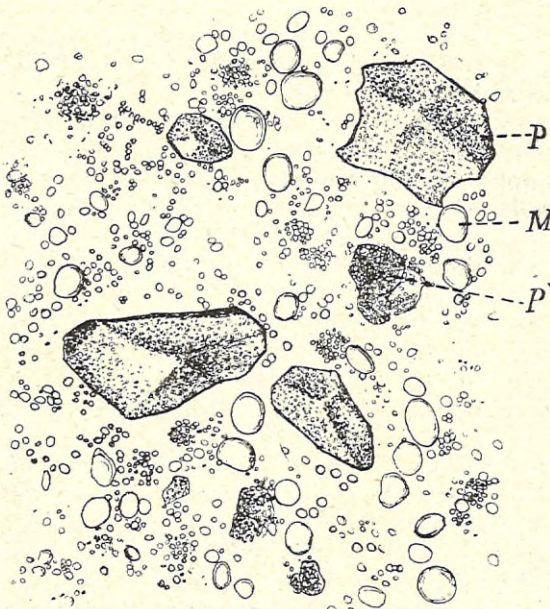

Fig. 1. Hvitpepparpulver uppblandadt med hvetemjöl. Stark förstoring.

Louises giftermål.

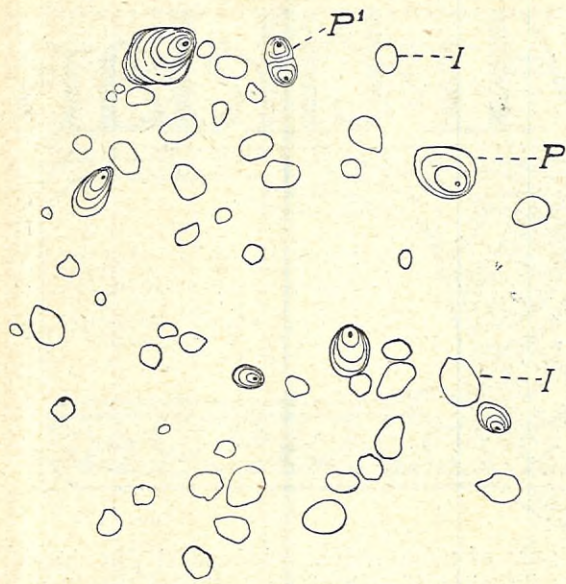

Fig. 2. Pulveriserad ingefära uppblandad med potatismjöl. Stark förstoring.

krydda, den malna kanelen. Kanelen är som bekant en sötaktigt och aromatiskt smakande bark, på hvilkens anatomiska byggnad vi här ej kunna ingå. Endast så mycket skall sägas, att äfven denna krydda innehåller stärkelsekorn, som äro lätta att skilja från exempelvis hvetemjölets, så att en förfalskning af kanelpulver med mjöl i allmänhet är lätt att konstatera. På de sista åren har det blifvit modernt att förfalska kanelpulver med malna kakaoskal, som i stor mängd uppstå som affall vid chokoladfabrikerna. Detta är en raffinerad förfalskning, som ej är lätt att uppläcka om endast en obetydlig kvantitet skalpulver inblandats, såvida vi ej begagna oss af en särskild, af författaren uppfunnen undersökningsmetod. Blanda vi det misstänkte

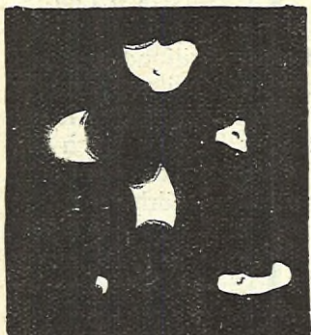

Fig. 3. Pulveriserade kakaoskal i tuschlösning. Svag förstoring.

kryddpulvret med utspädd tuschlösning och undersöka det vid följande svaga förstoring, så framtråda ljusa, kantiga fläckar i den svarta vätskan, om kanelen är uppblandad med malna kakaoskal (fig. 3). Kakaobönans skal innehåller nämligen stora slemfyllda celler, som starkt svälla upp i vatten, undantränga tuschen och genomsläppa ljuaset. Det skulle vara lätt att framdraga ännu många fler exempel på mikroskopisk kryddanalys, men de ofvan anförda torde vara tillräckliga för att visa, att mikroskopet är ett oumbärligt instrument för detta forskningsområde.

G. LAGERHEIM.

Från Iduns läsekrets.

HERR REDAKTÖR!

Saff häromdagen i ett läkarevåntrum och bladdrade i Idun som ej fallit i min hand på många herrans år, och fann en serie garnisonsbilder från Boden som väckte en gammal militärhatares stora intresse. Man känner att själfva skildringarna äro upplefvade och icke endast skickligt och ledigt framställda. Är stämningen numera sådan mellan befäl och manskap och uppfattningen om det militära kallet öfverensstämmande med dessa skildringar — då må ett hjärtligt tack till Herr Redaktören framställas för att dessa skildringar fått en välfortjänt plats i eder tidning.

Och då kommer nog äfven antalet att minskas af gamla inbitna

MILITÄRHATÄRE.

SYMASKINEN HADE AFKLIPPT samtalet på en kritisk punkt, och Ann med händerna knäppta öfver sin söm följde oafvändt Mias snabba händer, som förde tyget så skickligt under nålen. I samma ögonblick surret tystnade föll hon in: ni kan gärna säga det rent ut, flickor: ni vill gifva bort Louise! Det blef ett ögonblicks tystnad. Elisabeth, som med rynkad panna provade ut ett mönster på en realisationsstuf, svarade slutligen just som hon saffe saxen i tyget: man gifver inte bort en nutidskvinna, min flicka lilla, det är ett rätt och barbariskt bruk.

— Ack, sade Ann, Louise stackars barn är väl ingen nutidskvinna!

— Kära flickor, sade Mia på sitt lugna, afgörande sätt, ni hakar upp er på ord. Det är ju inte frågan om annat än att på ett diskret sätt arrangera ett lämpligt parti för barnet, och Louise må vara nutidskvinna eller ej, så vet vi alla mycket väl, att hon inte passar att gå ensam genom lifvet som en S. B. K. Om någon är skapad för ett hems drömmande ro där hvarje dag vandrar lika mild genom rummen och slår sig ned ett ögonblick vid brasan om kvällen, så är det väl hon.

— Men därtill hör 15,000 om året, sade Elisabeth.

— Och en man, som är rädd för nutidskvinnorna och som vill bära henne på händerna utan att tröttna efter första milen.

— Kära flickor, sade Mia, skall ni säga mig det! I tre år har jag nu letat efter en man med dessa inkomster och fördomar åt Louise.

— Vet Louise om det? frågade Elisabeth.

— Nej, för all del, hur kan du tro det? sade Mia.

Ann skrattade.

— Gamla snälla Mia. Det har hon innerligt väl reda på. Hon brukar säga att ni själf försörjande fruar antagligen anser er skyldiga att hjälpa henne, sedan ni med era moderna idéer förstört marknaden för sådana som hon, som ingenting duger till.

— Ser man på, sade Elisabeth. Min gud, nu har jag visst ringat för mycket i halsen.

— Det gör ingenting, sade Ann, du som har så vacker hals.

Mia såg en smula konfunderad ut öfver den upplysning hon fått. — Men neka kan nog inte Louise, sade hon, då hon hämtat sig, till att hon gärna skulle se, om vi lyckades.

— Det är möjligt, sade Ann, men hon tror inte på det. Fast att det kan gå, det ser man ju på er två.

— Oss två! Ja, om någon hade försökt, att gifva bort mig! Jag som alltid skött mig själf! sade Mia förtrytsamt.

— Ja, ser du, hemligheten med att bli gift i våra dagar, sade Elisabeth, och vände sig upplysande till Ann, är just att visa, att man reder sig lika bra ändå. Männen gifver sig med oss, inte när de kan försörja en hustru men när de finner en hustru, som kan försörja sig själf.

— Om det vore sant, sade Ann, så vore det mycket dåliga utsikter för Louise och mig. Vi tycker bägge två, att blir vi inte försörjda, så får det vara. Så angelägna är vi inte.

— Mia och jag, sade Elisabeth och såg på Ann, som man ser på ett barn, vi anser det som vår rättighet att få arbeta. Vi betraktar det som en heder, när våra män ta för gifvet att vi skall bära halfva bördan.

— Ja, men vi, sade Mia, är af annat virke än Louise. Det är nog mycket bra som Elisabeth säger, men jag skulle inte vilja att

Louise finge slita som vi. Jag kan aldrig tro som du Elisabeth, att alla skall följa vårt exempel. Inte sitter man på kontor som du, och är utan jungfru som jag, när man kan slippa.

De andra visste mycket väl, att Mia kunnat slippa, om hon velat tillåta sin man, att liksom alla hans kamrater i verket öfveranstänga sig på extra arbete, men man aktade sig väl att disputera.

— Diskussionen har alltså bevisat, sade Ann och såg på sina väninnor med en hemlighetsfull min, att vi ingenting har att göra och att Louises framtid är lika sväfvande som någonsin?

— Ja, sade de båda fruarna och suckade, vi har för ögonblicket intet större bekymmer.

— Hvad Louise skulle bli rörd, om hon hörde er, sade Ann. Hon böjde sig så djupt öfver sina hakar och märlor, att hennes ansikte icke syntes, men rösten ensam föräddade henne.

— Du vet något, sade Elisabeth med plötslig ingifvelse och här har du låtit oss sitta —!

Ann svarade icke, gjorde endast en triumferande gest mot dörren.

Och Louise trädde in alldeles som om hon väntat på replik, hvilket hon också hade.

— Louise, det här är inte rent spel, sade Elisabeth, som af någon anledning blifvit röd i ansiktet. Mia teg, hon behöfde ett ögonblick för att öfvervinna en liten plötslig vrede.

— Hvem är det med? sade hon sedan vänligt.

— Hvarför skulle det nödvändigt vara någon, frågade Louise och såg afbedjande på Mia med sina vackra barnaögon.

— Ja, sade Mia, det vet du väl bäst själf.

— Ann blef mycket besviken, sade Louise, när hon fick höra det, ty det är ingen juvele-rare.

— Det gör det samma, men han är väl i Herrans namn förmögen?

De två oinvidiga visste ännu icke om det hela var ett skämt eller ej, men önskade icke avslöja denna okunnighet.

— När man hör er, sade Ann, så skulle man inte kunna tro, att ni frivilligt gifte er med fattiga karlar bägge två.

— Just därför, sade Mia.

— Kära ni, sade Louise och var nu allvarlig, jag vet väl hur stolta ni är bägge två öfver att ni arbetar och hur ni ser ner på de lata och odugliga. Men mig har ni aldrig trott om någonting. Jag har alltid varit så liten och bräcklig, aldrig skulle jag kunna bli lika god som ni!

— Du vill alltså säga, frågade Elisabeth, som nu begrep att det inte var skämt, att han finns och att han är fattig?

— Funnits har han länge, sade Louise och rätade på sig, men fattig blef han först i förra veckan. Det var då jag bestämde mig att lefva mitt lif med honom.

ELIN WAGNER.

Inför köttnöden.

Ett litet supplement till Gwens artikel om "Praktisk vegetarianism".

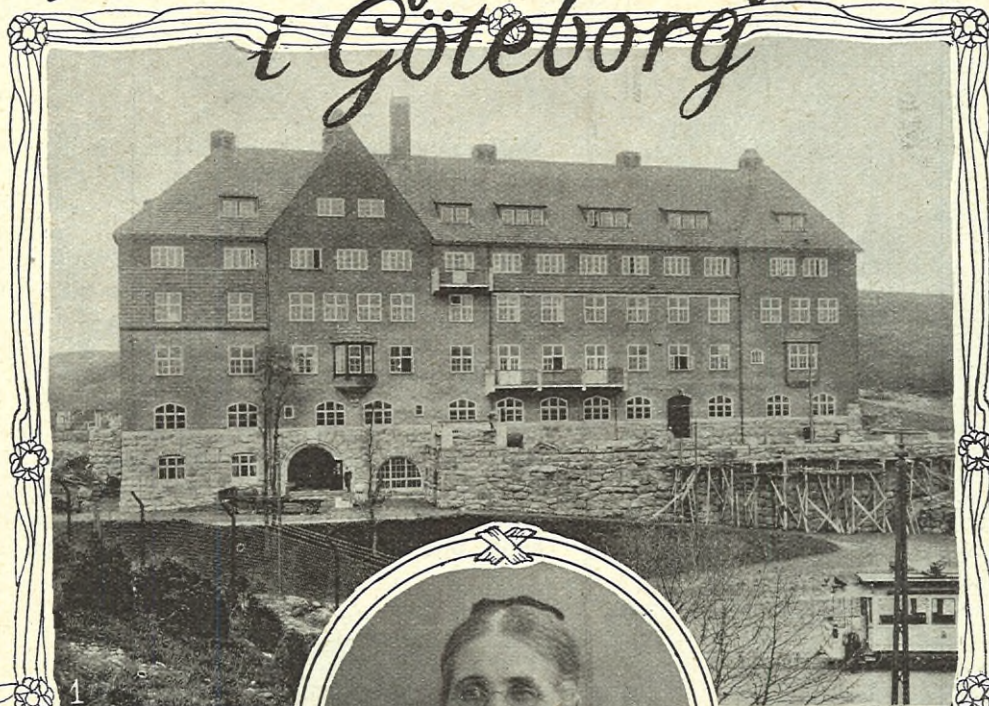
ME ALL HONNÖR FÖR DEN "NY-omvändas" praktiska syn på vegetarianismens många fördelar, ber jag dock få tillägga och påpeka en del, som måste tagas med i beräkningen, om vi skola hoppas att få den stora allmänheten att gå från "sounds to things" med afseende på växtfödan.

För våra allmänna ekonomiska förhållanden är 1:10 och 1:25 för hög beräkning per dag och person.

En af vegetarianismens påtagligaste fördelar är just prisbilligheten och för att nå denna, måste billigare

I OKTOBER ÅR 1910 meddelades i Idun en illustrerad skildring från skolan för vanföra i Göteborg, som då hade verkat i 25 år och under denna tid med oförtröttad nitälskan under sin ledarinna, fru Alice Bonthron, arbetat i kampen för vanföras utbildning till verksamma och lifsmodiga människor. Redan då framhölls, hur institutionen, som inrymmer både klinik och skola, stod i begrepp att tack vare storartade donationer få ett större och rymligare hus för sin välsignelsebringande verksamhet, och nu, den 9 november, inviges det nya "Hemmet för vanföra i Göteborg", ett människokärlekens tem-

Hemmet för Vanföra i Göteborg

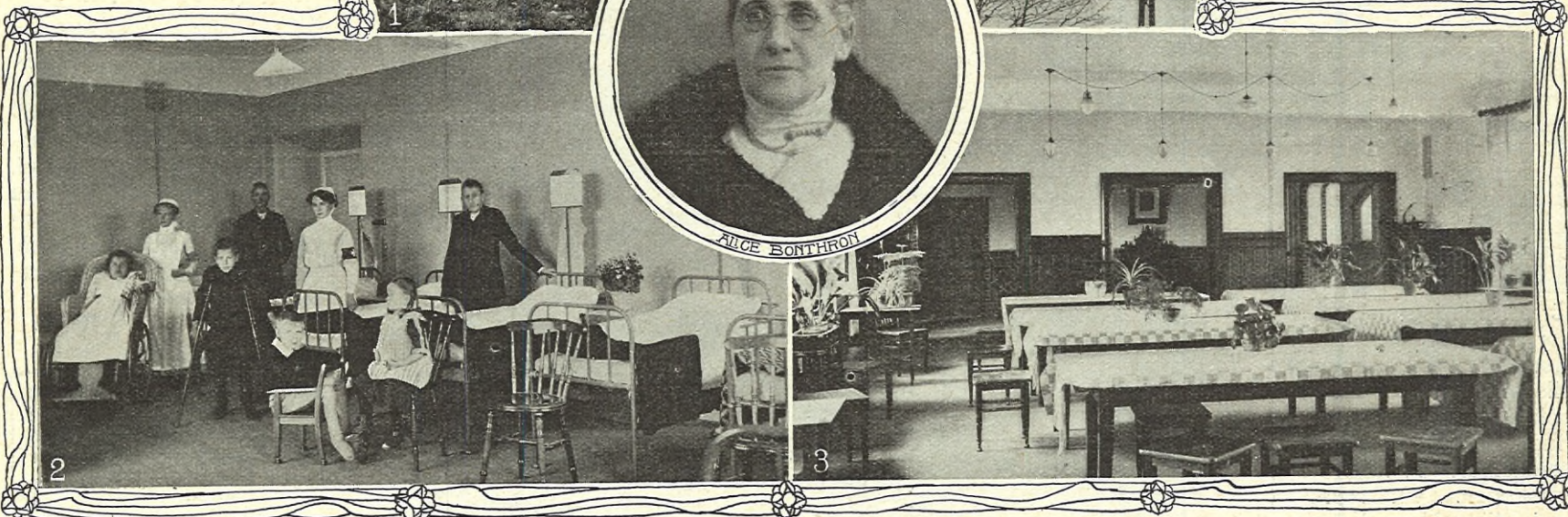
Det den 9 nov. nyinvigda hemmet: 1. Byggnadens

pel, skulle man kunna kalla det, där särskildt barnförslamningens olyckliga offer komma att behandlas och, hoppas man, vinna bättring. Vanföreanstalten, belägen vid det högt liggande Anggården, sluter sig värdigt till raden af de betydande byggnader, som förut uppförts i denna del af staden till hjälp och vård åt i olika afseenden sjuka eller behöfvande. Vi alla, som äro nog lyckliga att äga våra lemmars fulla bruk, kunna endast med glädje och tacksamhet konstatera denna utveckling af vanförevården, hvarigenom så småningom lidandet skall afhjälpas eller lindras i många olycksdrabbade hem.

yttre. 2. En af sjuksalarna. 3. Matsal. A. Backlund foto.

ALICE BONTHRON

råvaror tillgripas, och dem få vi i våra utmärkta rotsaker, kålsorter och gryn, hvaraf särskildt risgrynen böra komma till hart när daglig användning.

För den ekonomiskt välsituerade äro Gwens erlarenheter väl värda att efterföljas — ehuru det nog ur hygienisk synpunkt bör varnas mot den alltför rika ägganvändningen; men för dem, som skola reda upp månadens hushållkonto med 100 kr. kanske mindre på 4 å 5 personers hushåll, behöfves annan matordning.

Goda veget. matrecept erhållas i Anna Ekbergs lilla kokbok å 1 kr., den större å 3:50 kan godt undvaras för det enklare bordet.

Att på en gång utan förberedelse öfvergå till vegetarismen aflöper i allmänhet ej lyckligt. Börjar någon inse växtfödans rikare näringsvärde och större prisbillighet, böra fisken och köttet först tagas bort från frukost- och kvällsbordet, däri inberäknadt alla former af s. k. "kallskuret". Låt sedan för- eller hufvudrätten under ett par af veckans middagar utgöras af några vällagade veget. pudingar eller grönsaker au naturel, t. ex. ris till morötter, eller ris med brynt persilja eller tomater. Af selleri, väl kokt och passeradt, uppblandadt med majsflingor, några rifna potatisar och ett par ägg uppvispade i hälften vatten och mjölk, får man en pudding i smaken förvillande lik kabeljoppudding. Muskotnöten, sparsamt använd ger fylig och rik smak åt en hel del anrättningar. Bruna bönor med fikon, gröna ärter och stekta palsternackor eller skärbönor och potatismos äro allt utmärkta hufvudrätter för en middag. Delikata "kotletter" åstadkommas af gröna ärter, bruna bönor, bondbönor eller linser väl kokade och passerade och sedan uppblandade med ägg och rivebröd. Af makaroner, kastanjer och nötter kunna sådana finesser erhållas, som djärft våga upptaga färlingen med både oxfileten och kycklingen. Hvitkål blir lättsmält och fullt jämgod i smaken med den animaliska om den kokas i kort späd af potatisvatten och något växtspäd,

likaså de gula ärterna för torsdagsmiddagen. Röd-kål brynt och fullstekt med några syrliga äpplen till stufvad potatis är mycket godt, så ock brysselkål tillsatt med muskotnöt vid stufningen — påminner i hög grad om köttmat — om man tycker att det är någon förjänst. Allt späd hvari skalad potatis och grönsaker kokas skall väl tillvaratagas för att användas till såser och soppor.

Kokade och inlagda rödbetor böra finnas på hvarje frukostbord, då de äro i hög grad blodrennande och fettbildande; de bevaras längre om man i krukkan lägger en bit skalad pepparrot.

Har man varit vegetarian en tid återfår magen sin naturliga spänstighet och förmåga att reagera för det, som är skadligt för kroppen. Det första som då får respass är kaffet. Hur ifrig vän man än varit till denna "tröstedryck", så måste man dock öfverge den till följd af de obehag, den åstadkommer. En varm dryck vilja vi dock ha, och vi få den bäst och billigast i vårt gamla — förr i världen väl kända och bepröfvade — rågkaffe. Rena rågkornen tagas — föredrager man hvete eller korn duga de lika väl — rostas dem som vanligt kaffe och användes på samma sätt, blott med den skillnad att rågen lägges på kallt vatten — 1 kaffekopp till 1 liter vatten — kokas upp och fullkokas på några minuter. Obs! Kitteln hvarje gång ren, fri från all "sump", beaktar man detta får man en rensmakande och hälsosam dryck, som äfven barnen må godt af. Landtmannen har detta kaffe "oköpandes" och vi få betala 45 öre per kilo. Kaffecerealen kostar 1 kr. Under de senaste åren har jag sökt göra propaganda för vår inhemska vara och passat på att bjuda de arbetare, som kommit upp i vårt hem, och ha de flesta funnit det välsmakande och lovat pröfva det i hemmen. Då jag i höst återsåg vår "potatis-gubbe" tackade han mig för anvisningen: "Vi dricka nu alltid rågkaffe", sade han, "och tycka bra om det, men det skall frun vara snäll och inte tala om", tillade han.

På min häpna fråga "hvarför", fick jag svaret: "det passar inte för bönder!"

Att nu under den stundande vinterns bär- och fruktfattigdom tala om all den ljuflighet och all nytta och välsignelse man kan hafva af denna gudakost är nästan kärlekslöst, men kom ihåg att, t. ex. för blodfattiga och för nervösa åkommor gifves intet bättre än jordgubbar. När vi veta att 1 kilo jordgubbar innehåller lika mycket järn som motsvarande 10 fjög ägg af medelstorlek eller 6 kilo fett kött, så inrangerar vi dem nästa sommar i vårt "dagliga bröd" — eller hur? Att den vegetariska kosten ger fullt ut lika mycket styrka och arbetskraft som köttet hittills ansetts gifva, därpå äro flera af de förnämsta segervinnarne inom idrotten det bästa beviset. Äfven för kroppsarbetaren är den tillfyllest. Mina egna söner ha under gymnasieåren och omedelbart efter vunnen studentexamen under sommarferierna varit ute som arbetare och orkat med arbetet lika bra som de tränade kroppsarbetarne. Visserligen förklarade en rallare, då han såg min gosses lunch bestå af grahamsmörgåsar med blåbärs-marmelad och ett par äpplen, att "du måtte allt ha en djäklig mamma", men beskyllningen fogs med ro af oss båda.

Hufvudvikten i den vegetariska kosten måste läggas på brödet, som skall bakas af groff mjöl, vare sig det blir af sammalet hvete eller råg — det fina hvetebrödet är föga närande och mindervärdigt.

Kunna de höjda köttprisen bli ett medel till att vårt folk inser betydelsen af den rikare och sundare näring, som erhålles af grönsaker, rotter, kål och gryn, då få vi en ypperlig bekräftelse på den gamla satsen: "intet ondt, som ej har sitt goda med sig."

SOLIDARFRU OCH VEGETARIAN.

Prinsessan Marias fädernehem i Paris

storfursten mycket road af "fooling" och man möter honom ofta i Boulognerskogen i närheten af de olika sport-etablissemang som där på senare år upprättats och där han är en intresserad åskådare. Äfven prinsessan är ju road af promenader och sport. På teatern har man varit ett par gånger. Men storfursten bryr sig ej, som hans äldre aflidne bror

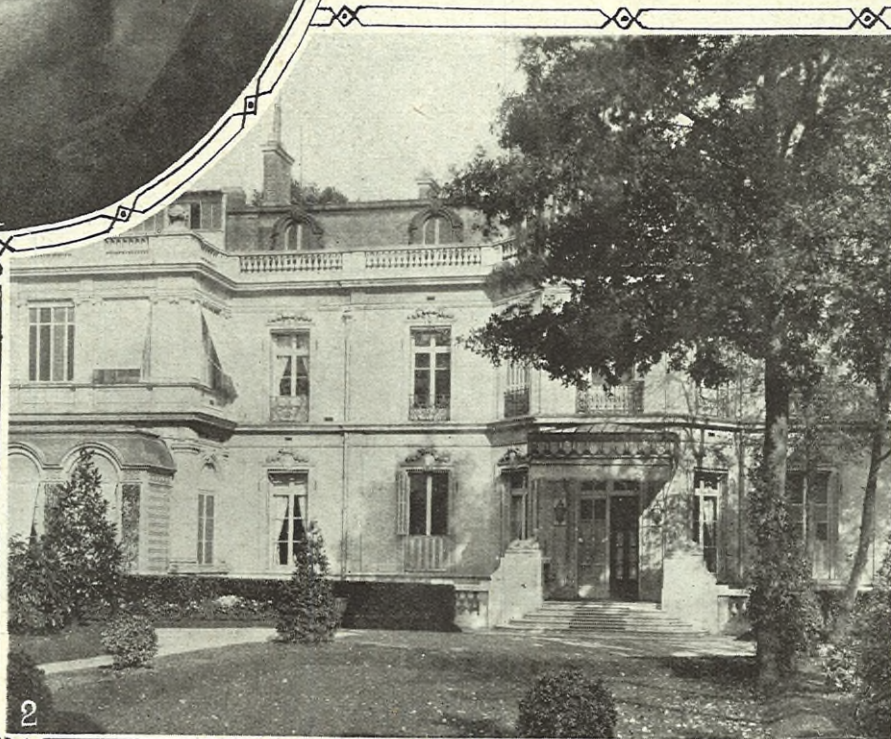
Alexis, hvilken också var gammal parisare, om att bevista premiärer och generalrepetitioner. Inte heller ser man honom mycket vid andra offentliga tillställningar. Han hvarken rider eller jagar och tycker inte om att resa. Denna afsmak för resor är, enligt hans egen uppgift, anledningen till att han ej besökt Sverige, dottrens nya fosterland.

I residenset i Boulogne föres ett gladt, obesväradt och förtroligt familjelif och den populära prinsessan trifs godt i Paris. Man talar inom familjen vanligen ryska. Äfven betjäningen är delvis från Ryssland. Den bär det kejsrerliga ryska hoflivréet i grönt med knäbyxor och hvita silkesstrumpor.

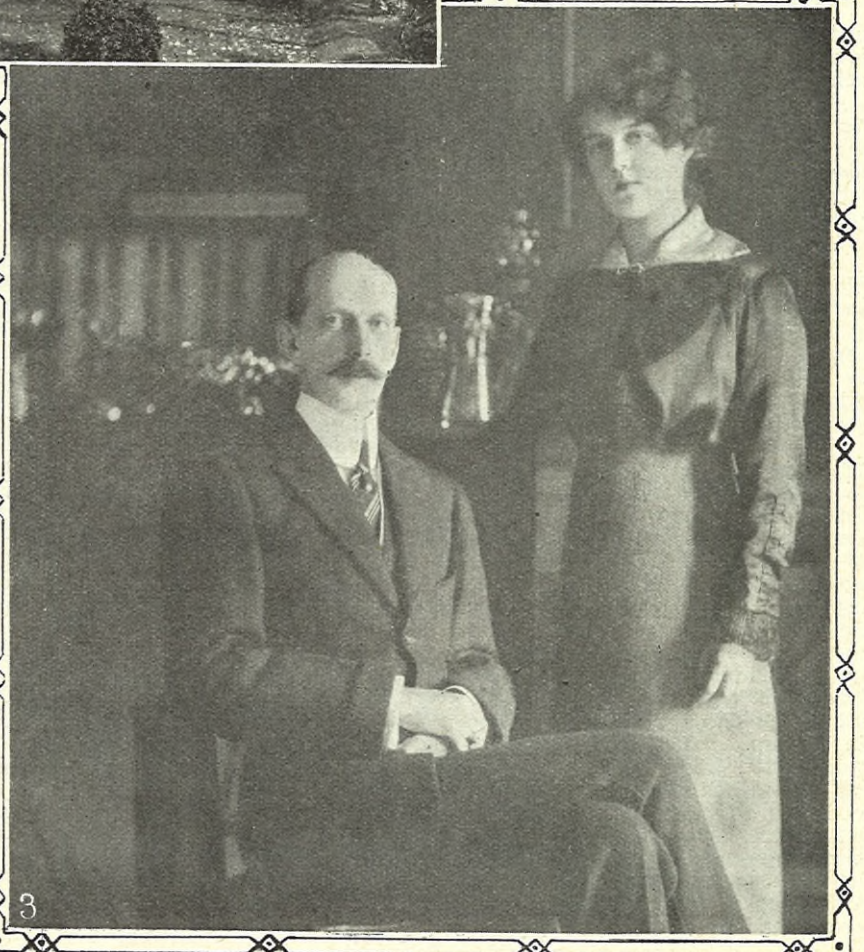
Med stor älskvardhet tillmötesgick storfursten liksom hans dotter vår önskan att få taga deras porträtt genom Iduns specielle Pariserfotograf hoffotografen Albin, som för detta ändamål medföljt. Bifogade porträtt, utförda vid tillfället, äro som synes alster af en artist inom sitt fack och bekräfta vår landsmans rykte som en af Paris' skickligaste fotografer.

R-N.

Bifogade exteriör af storfurst Paul Alexandrovitschs palais i Paris är godhetsfullt ställd till vårt förfogande af franske fotografen M. Rol.

1. Prinsessan Maria i sin faders hem i Paris. 2. Storfurst Paul Alexandrovitschs palais i Paris, Avenue Victor Hugo n:r 2. 3. Storfurst Paul Alexandrovitsch och prinsessan Maria. Foto för Idun af hoffotograf Albin, Paris.

PRINSESSAN Maria och prins Lennart anlände den 23 okt. till Paris för att tillbringa några veckor hos prinsessans far, storfurst Paul Alexandrovitsch, i dennes präktiga hotell 2 Avenue Victor Hugo i Boulogne-sur-Seine, omedelbart invid Boulognerskogen. En representant för Idun har haft tillfälle att där bli mottagen af prinsessan och storfursten. Den senare är född 1860, alltså nu 52 år gammal och sedan många år bosatt i Paris. Förr bodde han ett hotell Avenue d'Iena, men sedan 7 år inköptes det af en vacker trädgård omgifna hotellet i Boulogne, som sedan utvidgats genom tillbyggnader. Sålunda finnes där en stor vinterträdgård, inrymd i en nytillbyggd flygel, som ej synes på medföljande vy af hotellet. Här lefver storfursten ett lugnt och lyckligt familjelif med sin maka, grefvinnan von Hohenfelsen, finska till börd, med hvilken han har tvenne döttrar om 7 och 9 år.

Vid vårt besök var äfven prinsessan Marias bror, den 21-årige storfurst Dmitri, som flere gånger varit i Sverige, på besök i föräldrahemmet, men har då detta skrifves redan afrest till Petersburg. Prins Lennart fingo vi ej se, men prinsessan berättade, att han är vid allra bästa hälsa och trifs hos morfar, där han i dennes yngsta döttrar har glada lekkamrater.

Det inre af hotellet är synnerligen praktfullt. På nedre botten till höger, då man kommer upp för trappan och passerat antichambren, ligger matsalen, hvars fönster vetta åt trädgården. Bredvid matsalen är en följd af salonger, bland hvilka grefvinnsans lilla salong i rött och guld är ett enastående praktrum. Det vore fåfängt söka räkna upp de dyrbarheter af alla slag, som där äro hopade. Storfurstens arbetsrum är däremot ett modernt komfortabelt herrum med röda engelska lädermöbler. Prinsessan Marias lilla våning om tre rum ligger en trappa upp i den nya flygeln.

Vädret har sedan prinsessans ankomst blott erbjudit ett par solskensdagar, hvarför man ej kunnat vara mycket ute. Eljest är

Vårt "Röda Kors" och kriget

Korrespondenser till Idun
från öfver-

sköterskan syster Anna
Vogel.

ORLIDEN FREDAG AFRESTE den andra gruppen af sjuksköterskor ned till Balkankriget, denna gång för att ställa sina krafter och kunskaper till Turkiets disposition. Färden går öfver Rumänien ned till Konstantinopel, den hotade staden.

Öfversköterskan inom gruppen är syster Anna Vogel, öfversköterska på Sabbatsberg, af de öfriga ha syster Emmy Myrsten tjänstgjort vid Kalmar regemente å Hultsfred, sys-

ANNA VOGEL

fem bland de anmälda, och på måndagsaftonen gick färden till Belgrad.

Öfversköterskan inom gruppen är syster Emma Kruse, anställd på Stockholms stads försörjningsinrättnings sjukhus. De öfriga äro systrarna Tora Samsioe, Karin Torbrand, Aina Rietz och Anna Lidbeck. De ha samtliga varit operationssköterskor, och de flesta ha längre eller kortare tid tjänstgjort på militärsjukhus.

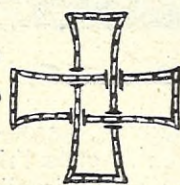
Då beslutet om de nya gruppernas utsändande nästan omedelbart åtföljdes af afre-

RUTH BERTELIOUS

EMMY MYRSTEN

EBBA OTTERBERG

LISA WESTERLUND

ter Ebba Otterberg varit sköterska hos den kände kirurgen doktor Hübinette, syster Ruth Bertelius och syster Lisa Westerlund varit privatsköterskor i Stockholm.

Men Röda Korset har icke nöjt sig härmed. Knappt hade ambulansen till Konstantinopel afgått, förrän man började förberedelser för utsändande af ännu en grupp af sjuksystrar, denna gång med Serbiens hufvudstad Belgrad som mål. Anstallerna för att mottaga de hundratals sårade, som militärtågen föra från fronten in till Belgrad, lära vara upprörande bristfälliga och behovet af tränade krafter synnerligen stort. I förlitande på den svenska allmänhetens villighet att bidraga till kostnaderna för utsändandet af denna tredje trupp af Röda Korsets frivilliga, och efter underhandling med serbiska regeringen, som tacksamt mottog erbjudandet, utvaldes nya

san, var brådskan stor både å Röda Korset och hos systrarna själfva.

Å kvinnoföreningen Röda Korset gingo symaskinernas hjul och nålarna snabbare än vanligt häromförmiddagen, då vi gjorde ett hastigt besök däruppe. Det gällde att samma middag få färdiga operationsförkläden och läkarrockar, som skulle sändas med ambulanserna ned till Konstantinopel och Belgrad, och hvarje minut var dyrbar. En liknande flit utvecklades emellertid hvarje torsdag och fredag mellan kl. 11 och 3. Det är de 11 olika grupper, hvart Stockholmssafdelningen är indelad, som då alternera vid tillverkningen af sjukvårdsartiklar, lakan, madrassvar, skjortor, öppna och slutna, somliga med uppslitsade ärmor, sjukrockar af hvitt flanell samt blå- och hvitrandiga kläder för konvalescenter. Allt detta är ytterst afsedt för

1. Systrarna profva fältutrustningen. 2. Röda Korsets kvinnoförening arbetar på ambulansartiklar för det pågående kriget; 1. doktorinnan M. L. Lundin, 2. doktorinnan Salin, 3. fru Sidenblad, 4. friherrinnan Lowisin, 5. amiralinnan Dyrssen,

6. fröken Agnes Fröman, 7. fru L. Oldberg, 8. grevinnan H. Hamilton, 9. fröken Carlquist. 3. Från Röda Korsets kvinnoförening: 1. fru Gerda Herlitz, 2. fru Anna Afzelius, 3. fru Sigrid Rydin. 4. fru Lindahl, 5. fru Björklund, 6. fru G. Fahlcrantz.

Ett provisoriskt Röda Kors-lasarett i Cetinje.

krigstillfällena, men en stor del utlånas vid epidemier eller olyckshändelser, särskildt är detta fallet med de förord, som lokalföreningarna ute i landet anskaffa. Kvinnoföreningen Röda Korset har icke mindre än 73 lokalföreningar ute i landet, som utveckla en ständig verksamhet. Föreningarna arbeta också agitatoriskt för att väcka intresset för Röda Korsets verksamhet. Utställningar hållas, likaså föredrag, då allmänheten får upplysning om hvad som behöves för att ett land vid krigstillfälle skall vara väl utrustadt.

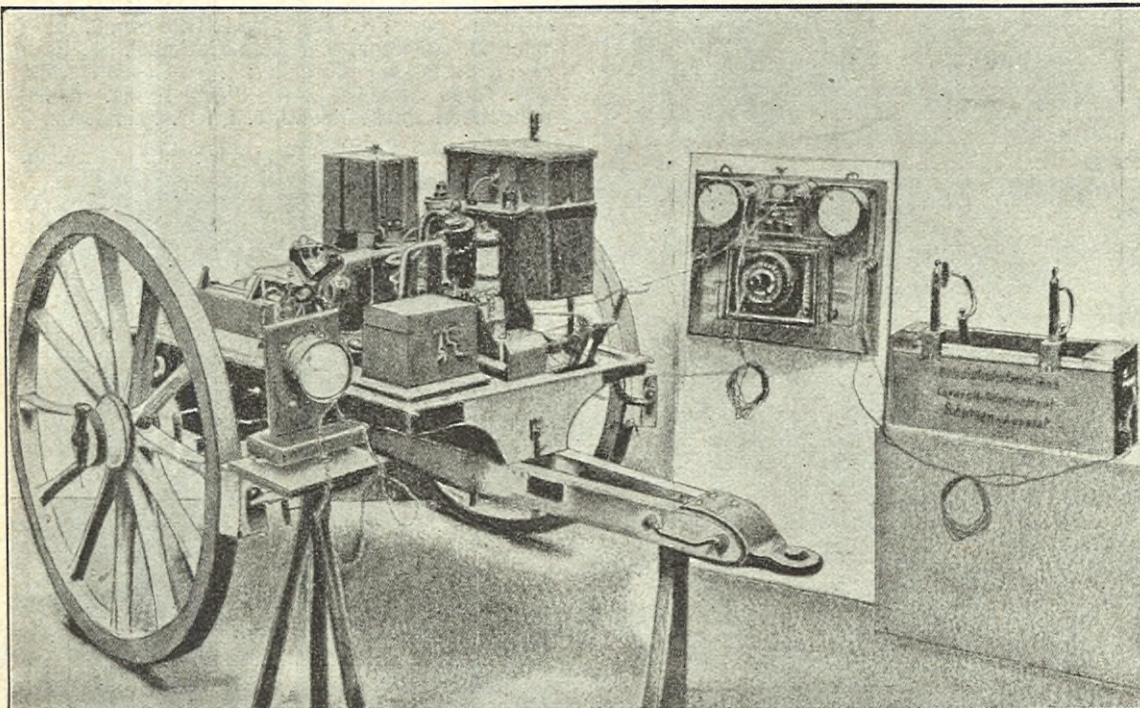
Ordförande i Röda Korsets kvinnoföreningsstyrelse är amiralinnan Lizinka Dyrssen, vice

ordf. fru Eva Upmark, kassa- och förrådsförvaltare fröken Agnes Fröman och förrådsförvaltare friherrinnan Sigrid Lowisin, sekreterare är grefvinnan Hilda Hamilton.

EMMA KRUSE.

Att allmänhetens intresse är stort för de modiga systerarna, som ge sig ut mot skådespel och strider dem vi knappt kunna göra oss ett begrepp om, därom vittna bl. a. de många gåfvor, som kommo systerarna till del förefresan. Vi tro oss också ha tillmötesgått ett önskemål hos våra läsare, då vi träffat aftal med syster Anna Vogel att lämna oss skildringar från de erfarenheter hon och de andra systerarna komma att göra, då de

Den moderna vetenskapen i Röda Korsets tjänst: Fältröntgenapparat för undersökning af sårade på slagfältet.

gå att söka läka såren från ett krig, där man slåss icke blott med kulsprutor och kanoner, men man mot man med bajonett och knif, och där man för att storma en fästning fyller grafvarna med soldater — —

Veckans konst.

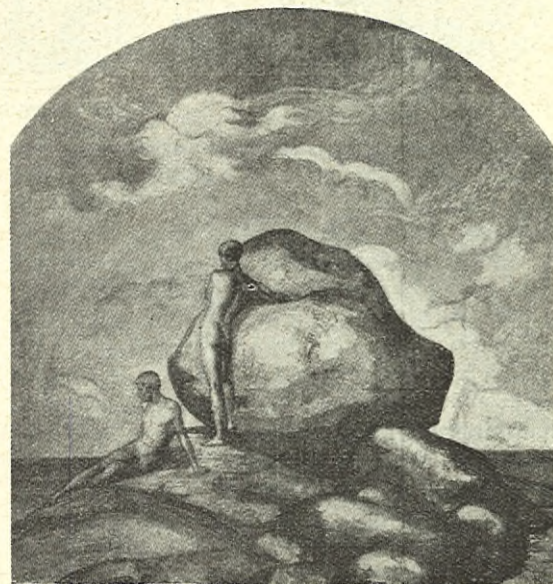

ET AR EN INTRESSEVÄCKANDE utställning, som de båda konstnärerna Gregori Aminoff och Arvid Nilsson anordnat i Salong Joël. Den förre äger otvivelaktigt sin styrka i att måla naket.

Själva hudkarnationen hos hans unga gossar och flickor är kanske en smula torftig i sin gulgrå ton — unga människokroppar i sommarsol ha förvisso en delikatare färgnyans — men hvilken fasthet i linjerna och turu väl gestalterna smälta samman med luft, klippor och vatten. Den grandiosa "Regnbågen" är ett bevis härpå. Arvid Nilsson visar upp en serie landskap, friska och kraftiga i färgen, hvaraf särskildt "Långholmsbron" är anmärkningsvärd — en landskapsskildring, som enkelt och klart ger de stockholmska utkanternas poesi, innan ännu nybyggarnas hackor och dynamit hunnit skrämna idyllen på flykten.

I Konstföreningens lokal finna vi "De frie" som häfda sina goda traditioner från föregående utställningar.

Artur Bianchini är densamme med sina klara himlar och distinkta landskapssyner från Sandhamnstrakten. "Fyren med guldragn" utgör en koloristisk effekt, som har sin motsvarighet i Torgny Dufwas "I solnedgången" i utställningslokalens motsatta ända. Där är särskildt

G. Aminoff: Regnbågen.

solglittret på vattnet öfverlägset väl återgifvet. Af Max Marcus förekommer en briljant målad stockholmsk kvällsstämning från Nybroviken, "I lyktfändningen", som gör den äkta stockholmaren varm om hjärtat. Här möter något af den odefinierbara stämning, som hvilar öfver vår stad i kvällningen, då dagsljus, vattenreflexer och gryende lyktsken brottas med hvarandra. Vidare träffa vi några förträffliga djurbilder, ärliga, genomarbetade, af Harriet Sundström, friska små landskapsskisser af Artur Salén, några karaktärsfulla porträtt af Rolf Trolle, ett nytt namn i gruppen och en obestridlig talang, jämte åtskilliga andra af de kända, som alla ha något godt att bjuda.

Hos Hallin utställer Elsa Hammar-Moeschlin en liten kollektion Dala-målningar, som röja fint färgsinne och korrekt uppfattning. Det är ett säkert och lugnt öga, som gifvit akt på dessa kullor och masar vid potatisplockningen eller på väg till kyrkan, och det naivt humoristiska saknas ej heller, ty de små kullorna som sökt skydd under trädet, öfverraskade af regnbyn, och kungaparet, som far fram mellan led af bugande och nigande dalfolk, äro onekligen roliga.

Sist är att omnämna den lilla utställning, som Albert Petri arrangerat i Birger Jarlsgratan 20. Denne sträfsamme konstnär intar en något undanskymd plats bland våra moderna målare; men han förtjänar att uppmärksammas, ty hans landskapskonst äger i sitt sunda uttryck och sin sträfvän efter fördjupning något sympatiskt och vederhäftigt, som ej bör förbises. Ett par väl uppfattade och koncist målade porträtt vittna likaledes om att hans i utveckling stadda begåfning äfven har förjänster på det området.

Från scenen och estraden

Prinsessan Margot (fröken Berentz) och grefve Edgard (hr Schröder) i "Prinsen af Burgund" på Oscarsteatern. Almberg & Preinitz foto.

M TYCKE OCH SMAK BÖR MAN icke tvista, heter det, men visst är att den smakriktning, som varit till hands inom Kgl. operans murar och beredt plats på dess scen för Herman Wolfgang von Waltershausens musiktragedi "Öfverste Chabert", ej har en enda bekännare inom någon af Stockholms församlingar och förmodligen inte i villastäderna heller. Här ha vi alltså att göra med en oroväckande singuljär smak.

Det vore orätt att anklaga texten, byggd på en Balzac-novell, för bristande dramatisk must; där finns allt hvad den öfvermåttade andliga gommen begär af sensationspeppar, från tvegifte till självmord, och följaktligen godt om starka sinnesrörelser, för hvilka orkesterns bråkigaste instrument komma väl till pass. Librettisten-komponisten har uppenbart haft behof af en nervskakande text, den har stimulerat honom till en efter-straussk musik, skicklig i sin orkestrala gestaltning och ej utan en viss energisk hållning, men ändå splittrad, flackande från motiv till motiv, aldrig sträfvande till genomarbetad konst. Den erinrar om människor, som ha den retsamma ovanan att i ett samtal hoppa från det ena ämnet till det andra, utan att fullfölja något, dessa olidliga sladdrare, hvilkas hjärnor genomvirflas af tanketräsur utan form och mening.

Utförandet var långt bättre än själva operan. Hr Carl Lejdström inlade mycken stämglans i öfverste Chaberts parti och spelade dramatiskt och uttrycksfullt den hemkomne, för död ansedde krigsbussen, som finner sin hustru omgift och omvandlad till en bedragerska. Hennes svåra parti återgafs af den nyengagerade fröken Signe Rappe, hvars röst blifvit nog så expansiv på de utländska hofoperorna, men i höjdlägen är mera genomträngande än vacker.

Aktionen var förständig, men plastiken förete ännu bristen; särskildt måste hon lära sig att gå naturligt och ej strutta fram på krokiga ben. Hr Stockmans vackra sång och hr Oscar och Svedelius som advokaten och skrifvaren utgjorde föreställningens oskymda ljuspunkter.

Efter Chabert-musikens alla spasmer var det en lisa att få lyssna till de båda Beethoven-symfonierna vid operans första symfonikonserter. De nio symfonierna kunna väl anses som lika många milstenar på mästarrens livsväg, och de två första med sina rena harmonier och sin lyckoburna stämning utgöra ett tonernas vittnesbörd om en själ, som ännu ej berörts af de bistra ödesmakerna. Som komplement till symfonierna utförde hr Sven Kjellström två violinromanser af Beethoven, och hans violin klingade fulländadt, liksom och hofkappellet under hr Järnefelts ledning presterade ett ypperligt samspel.

Icke mer än ett par dagar efter Beethovenuppförandet gafs å Operan ännu en konsert, denna gång af två engelskor, systerarna May och Beatrice Harrison, den förra violinist, den senare cellist. De båda konstnärinnorna ådagalade i Brahms dubbekonsert A-moll en genomkultiverad musikbegäring och ett föredragets mästerskap, som lät hvarje del af tondikten få sin plastiska utformning. Miss May Harrison spelade dessutom elegant och läckert en rondo capriccioso för violin af Saint-Saëns, samt ett albumblad af Wagner, som återgafs med manlig bredd, och miss Beatrice hänförde med ett par violoncellnummer, framburna med ungdomlig brio.

Kammarmusikföreningens andra konsert gafs med biträde af den svenske, i London bosatte pianisten Alfred Roth, som visade sin solida talang i återgifvandet af en pianosonat, G-dur, af engelsmannen Thomas Arne, ett rätt intressant arbete, i stämningen erinrande om den lekande tonen i en gammal rokokosalong. Vidare bjöd programmet på W. Peterson-Bergers personlighetsfärgade G-dur-sonat för violin och piano och Beethovens Ess-durkvartett op. 127, allt framfördt med mogen artistisk känsla.

På Oscarsteatern råder nu en glad stämning om affnarna, tack vare den nya operetten "Prinsen af Burgund", hvars musik af Leo Fall bjuder på flere fäcka melodier och verkligt operettmässiga körer samt, naturligtvis, åtskilliga dansnummer, hvilka dock foga sig naturligt till handlingen.

Ja, handlingen, om den är ytterst litet att säga, och det legendariska däri har föga att ge af stämning och romantik, ehuru prologen med sin patetiska tonskrud och sitt mystiskt belysta landskap syftar att framkalla en rent operamässig stil.

Nej, "Prinsen af Burgund" lefver hvarken på någon poetisk fint eller kvickhet eller ett fyndigt handlingsförlopp, utan på hr Textorius och Ringvall, hvilkas pladder och upptåg tillhöra genrens mest groteska art och hålla publikens skrattnuskler i rörelse.

Vid sidan af dessa båda artister böra markeras fröken Berentz och hr Schröder, som slå kullerbyttor utför en hövålm och för öfrigt bidra till glädjen med muntra lynnen och roliga sångnummer. Som prinsen af Burgund är hr Ralf mycket sympatisk och sjunger vackert tillsammans med fröken Grünberg, hvilken nu har förmånen att hvar afton börja sitt teaterlif som herdinna och sluta som furstinna.

Det franska gästspelet på Intima teatern af M. Lugué-Poe med sällskap, hvars primadonna var den unga m:lle Greta Prozor, blef en i stort sedt mycket vacker konstnärlig upplevelse. Vi ha skäl att ställa oss skeptiska mot fransmän, eller öfver hufvud mot alla européer söder om Östersjön, som komma hit och spela Strindberg och Ibsen för oss. I regeln är deras uppfattning af våra nordiska dramaturger lindrigt taladt otillfredsställande. När Greta Prozor visade oss hur hon tänker sig Hedda Gabler, blef det en obehaglig öfverraskning. Det var en fransyska med mogna divalater, svängande mellan polerna hysteri och franskiens grandezza. Men dagen efter reparerade hon förlöpningsen med en impulsiv och vederhäftig Hilde Wangel i "Bygmester Solness". Det var ung, frisk konst och en följdriktigt genomförd karaktärsframställning. Hvad M. Lugué-Poe själf beträffar står hans konstnärskap mycket högt. Både hans Ejler Lövborg — det brutna geniet — och Solness — konstnären, som i mannaåren kämpar på lif och död för att bevara sin ställning mot den påträngande ungdomen och som får offra liffslyckan för att dana storverk — voro ypperligt gestaltade skapelser åstadkomna med enkla medel. Strindbergs "Fordringsägare" och ett par franska enaktare samt Rostands spirituella verskomedi "Les Romanesques" utfyllde i öfrigt de fyra programmen. Det sistnämnda stycket skänkte m:lle Prozor tillfälle att på ett muntert sätt spela pojke och recitera fransk

vers med bravur.

Algot Sandbergs "Lasse-Maja" på Folkteatern är ganska rolig, men samme författares lustspel "4711" på Vasateatern — bort det! Hvilket griseri och hvilken tröstlös tomhet! —

Stockholm har i dagarna ett motse besök af en ung danskonstnärinna Irene Sanden, om hvilken reklamen säger åtskilligt vackert. Vi återkomma.

ARIEL.

Irene Sanden.

Wettergrens

BARN-
KONFEKTION.

BÄSTA SNITT-
OMSÖRSFULLASTE ARBETE
PRIMA TYGER & TILLBEHÖR
ERMÅLLAS I DE FLESTA
BARNBEKLÄDNINGSÅFFÄRER I RIKET.

OFVANSTÅENDE FABRIKAT

finnas i rikhaltigaste sortiment till billigaste priser
hos
A.-B. Nordiska Kompaniet, Stureplan.

**Hafre-
Gryn
och
Hafre-
Mjöl**

Gyllenhamnar

Gif barn den bästa näring och de
växa upp till friska människor.

Gif vuxna den bästa näring och de
förbli friska till sena ålderdomen.

KÖKSALMANACK

Redigerad af
ELISABETH ÖSTMAN—SUNDSTRAND.
Inneh. af Elisabeth Östmans Husmo-
derskurs i Stockholm.
FÖRSLAG TILL MATORDNING FÖR
VECKAN 10—16 NOV. 1912.

SÖNDAG. Frukost: Smörgåsbord;
biff à la Lindström med potatis;
mjölk; kaffe eller te med scones.
Middag: Svartsoppa, stekt gås med
rödkål, äppelmos och katrinplommon;
gröna bönor med rödtt smör; vingelé
med mandelspån.

MÅNDAG. Frukost: Smörgåsbord;
gratinerad sill med potatis; ägg;
mjölk; kaffe eller te. Middag:
Brynt oxbringa med stufvad blomkål;
lingonpårn med gräddor.

TISDAG. Frukost: Smörgåsbord;
ragu på gås (rester från söndag);
mjölk; kaffe eller te. Middag:
Jordärtskockspur med rostadt bröd;
kokt helgefandera med smör och ägg
samt potatis.

ONSDAG. Frukost: Smörgåsbord;
bräckt oxbringa (rester från måndag)
med potatis; mjölk; kaffe eller
te. Middag: Köttfärs med stuf-
vade turska bönor; mandelpudding.

TORSDAG. Frukost: Smörgåsbord;
biffstek med potatis; mjölk; kaffe el-
ler te. Middag: Brynt hvitkåls-

soppa med frikadeller; pösmunkar à
la Skogshöjd med sylt.

FREDAG. Frukost: Smörgåsbord;
hafregrynsgröt med mjölk; kokt sill
med smör och ägg; kaffe eller te.
Middag: Kalkfötter med makar-
oner; krusbärsoppa med skorpor.

LÖRDAG. Frukost: Smörgåsbord;
bräckt skinka med ägröra; mjölk;
kaffe eller te. Middag: Laxpudding
med smält smör; smörgröt med
mjölk.

RECEPT:

Svartsoppa (f. 12 pers.). Kräset
af 1 gås, $\frac{1}{3}$ lit. gäs- eller svin-
blod, 6 msk. mjöl (60 gr.), $\frac{1}{2}$ lit.
spad, hvari kräset kokat, 2 lit. bul-
jong, 1 tsk. hvitpeppar, 1 tsk. inge-
fära, 1 tsk. stöta nejlikor, 2 msk.
salt (30 gr.), 8 msk. socker (120 gr.),
8 msk. god ättika, 2 hg. katrinplom-
mon, 1 lit. färska äpplen, 3—4 dcl.
madera eller scherry.

Beredning: Kräset utgöres af
hufvud, hals, vingspetsar, fötter,
hjärta, lever och mage. Gåsen
tages ur och inälvorna skiljas för-
siktigt från hvarandra. (Istret till-
varatages noga, får ligga i vatten,
smältes och användes som smör eller
vid kokning af klenäter.) Hufvudet
skällas i hett vatten, klyfves längs
efter, sköljas väl, ögonen tagas ur
och näbben skrapas. Fötterna skällas
och flås, hjärtat skäres itu, magen
skäres upp, innehållet skrapas bort
och den tjocka gula hinnan drages af.
Gallblåsan lossas försiktigt från le-

Idun
vern, som användes till gäsleferkorf.
Halsskinnet drages af och användes
som korfskinn. Halsen knäcks, ving-
spetsarna skällas och klyfvas. Krä-
set sköljes väl och bör helst ligga
i vatten några tim. Det sättes på i
1 lit. kallt vatten, skummas väl, $\frac{1}{2}$
msk. af saltet samt 6 hvitpepparkorn
och 4 nejlikor tillsätts och alltsam-
mans får koka med tätt lock, omkr.
3 tim.

Katrinplommonen sköljas väl i ljust
vatten, sätts på i 3 dcl. kallt vatten
jämte 1 msk. af sockret och får koka,
tills de äro mjuka. Tio min. innan
de äro färdiga, läggs äpplena, skala-
de och skurna i klyffor. När
köttet är mör, tages det upp, skäres
i bitar och lägges i soppskålen. Spa-
det silas, skummas och får koka ihop
till $\frac{1}{2}$ lit. Blodet silas och vispas
med mjölet och $\frac{1}{2}$ lit. af den kalla
buljongen; denna afredning bör stå
och svälla 1 tim. Resten af buljon-
gen kokas upp med spadet, afrednin-
gen hälls i under stark vispning och
soppan får koka under fortsatt visp-
ning omkr. 8 min. Den lyftes från
elden, frukten lägges i jämte sitt spad,
kryddorna samt vinet tillsätts och
soppa afsmakas noga. Den hälls
öfver köttet i soppskålen och serve-
ras med gäsleferkorfen, skuren i
skifvor och upplagd på särskildt fat.

Gås, stekt i gryta (f. 10—12
pers.). 1 ung gås på omkr 6 kg.,
2 msk. salt (30 gr.), 1 tsk. hvitpeppar,
5—6 äpplen, 125 gr. katrinplommon,
 $\frac{1}{2}$ lit. buljong eller vatten.

Beredning: Gåsen, som bör
hafva hängt några dagar, svedes öfver
sprit eller gasläga, hvarefter alla
fjäderpennor bortplockas omsorgsfullt
och gåsen tvättas väl med ljust vat-
ten och mjuk borste samt torkas. Huf-
vudet med halsen samt vingar och
fötter huggas af och användes tillika
med hjärta, lever och muskelmage
till svartsoppa. Gåsen uppskäres och
urtages — istret uttages och lägges
i kallt vatten tillika med det ister
som plockas af tarmarna — sköljes
väl i kallt vatten, torkas och gnides
in- och utvändigt med kryddorna. Fä-
gelu fylls med äpplena, skalade och
skurna i stora klyffor samt med de
förvällade och urkärnade katrinplom-
monen, hopsys och uppsättes. En
stekgryta upphettas långsamt, gåsen
lägges med bröstet upp och brynes
vackert öfver ej för stark eld. Vän-
des, spädes och får steka med tätt
lock, tills den är mör, eller omkr. 3—
 $3\frac{1}{2}$ tim. Den öses flitigt och spädes,
när så behöves. — Skyn skum-
mas väl, hopkokas, afsmakas med
köttextrakt och soja och afredes med
brynt afredning. Gåsen upplägges på
fat, trådarna urdragas, den skäres och
hoplägges åter, så att den ser hel ut,
garneras med brynt potatis, kruskål
eller persilja och frukten, med hvil-
ken den är fylld. Serveras med rödkål
och ättiksurkor.

Istret får ligga i vatten 12 tim.,
hvarunder vattnet bytes en gång, det
smältes därefter tillsammans med 1
äpple och 1 liten rödlök, får kallna
och användes som smör. Om flottet
önskas fastare, smältes det tilsam-
mans med 3 hg. njurtalg. — Gås kan
äfvén fyllas med kastanjer och för
öfrigt stekas som föregående. — Äl-
dre gåss kunna kokas som kalkon,
men beläggas ej med späck. Kan ser-
veras med ris eller potatis och mur-
kelsås.

Rödkål (f. 6 pers.). 1 litet rök-
kålshufvud, 2 msk. smör (40 gr.), 1 tsk.
salt (5 gr.), 1 msk. socker (15 gr.),
saften af 1 citron eller 3 msk. röd-
bets- eller vanlig ättika.
Beredning: Kålhufvudets yttre
blad borttagas, de öfriga lossas från
stocken, den tjockaste delen af huf-
vudnerven skäres bort och kålen skä-
res i fina strimlor. Smöret smältes
i en kastrull, kålen lägges, och kryd-
dorna jämte citronsaften tillsätts,
hvarefter kålen får sakta koka med
slutet lock omkr. 2 tim., hvarunder
den ofta omröres. Kålen får därefter
koka 15 min. utan lock och under
jäm omrörning. Kålen afsmakas med
mera smör, kryddor och citronsaft,
om så behöves. Serveras till feta
köttätter såsom pragerskinka, gås och
anka. Om så önskas, kan kålen kokas
med $\frac{1}{2}$ tsk. kummin och afsmakas
med litet rödvin eller röd vinbärssaft.

Fint vingelé (f. 10—12 pers.).
20 gr. gelatin (omkr. 12 blad), 6
dcl. varmt vatten, $\frac{1}{2}$ citron, 250 gr.
toppsocker, 2 äggwhitor, $2\frac{1}{2}$ dcl.
franskt vin, $2\frac{1}{2}$ dcl. rhenskt vin eller
scherry.

Beredning: Gelatinet sköljes väl
i kallt vatten och upplöses i det
varma vattnet, citronsalet, hvifrån
allt det hvita bortskurits, citronsaft-
en och sockret tillsätts och bland-
ningen får ett uppskok samt får stå
10 min. vid sidan af spiseln. Ägg-
whitorna vispas i en blanksurad ka-
strull tillsammans med det franska
vinet och gelatinblandningen tillsätts
under kraftig vispning. Kastrullen
flyttas öfver elden och geléet vispas
kraftigt, tills det kokar upp, hvarefter
locket pålägges och kastrullen får
stå på spiselhörnet 10 min. utan att
koka. Geléet hälls därefter i en upp-
spänd silduk, förut urviden i hett
vatten, och får själfvinnas. Så länge
geléet rinner grumligt igenom, hälls
det tillbaka i silduken. När geléet
är klart tillsätts rhenvinet eller
scherry. Blandningen fylls i gele-
skål, förut sköljd i kallt vatten och
bestrodd med strösocker och ställes ut
att stelna. Serveras med mandelspån

N. K:s Promenaddräkt

för större flickor,
modell Vera, af hel-
ylle melerade tyger

ålder 13 14 15

Kr. 27.50 29.— 30.50

N. K:s Skolkavaj

af blå helylle prima cheviot,
vadd. foder

ålder 6 7 8 9 10 11 12 13 14

Kr. 16.— 16.75 17.50 18.25 19.— 19.75 20.50 21.25 22.—

A.-B. NORDISKA KOMPANIET,
STUREPLAN, STOCKHOLM.

OMTÄNKSAMMA HUSMÖDRARS

valda dryck:

Van Houtens Cacao

FULLÄNDAD

i dryghet och näringskraft,
lättmälthet och arom.

BÄST
ÄR

**EKSTROMS
JÄSTMJÖL**
ÖREBRO KEM-TEKN.-FABRIK

Jenite-Äkt Margarin

Establ. 1866.

**A.C.SVENSSONS
KNÄCKEBRÖDSBAGERI
GÖTEBORG**

Äkta Göteborgs-
Knäckebröd.
Hygienkontrollant:
Dr G. Hjort
af Ornäs.
Tel.: 11 & 929.

**Fyrtornets
KAVIAR**

Årets inläggning ut-
kommen och utmär-
ker sig för sin friska, aptit-
retande smak.
Se noga till att Ni får af märket
"Fyrtornet".
Erkändt högsta kvalitet inom
hela konservindustrin.

Köp
**Schweizer
Taft**

Begär prof på våra nyheter i svart, vitt och kulört:
Taffetas, Chagants, Faconnés, Crêpe de Chine,
Duchesse, Ecossais, Eolienne, Mousseline, 120 cm.
bredt, från 95 öre metern. Sammet och Plysch till kläd-
ningar och blusar o. s. v. såväl som blusar och rober
med äkta Schweizer-broderier i batist, ylle, lärft och siden.
Vi sälja endast garanteradt solida sidentyger direkt till
privatpersoner portofritt och redan förtulladt till
bostaden.
Schweizer & Co., Luzern S 3 (Schweiz)
Sidentygs-Export. — Kungl. Hofl.

Albert och Marie
rekommenderas.
AKTIEBOLAGET ÖREBRO KEMFABRIK.
(Kungl. Hofleverantör).

**Bäckens
Amerikanska
Jästpulver.**

Drygt — Billigt
— Verkningsfullt.

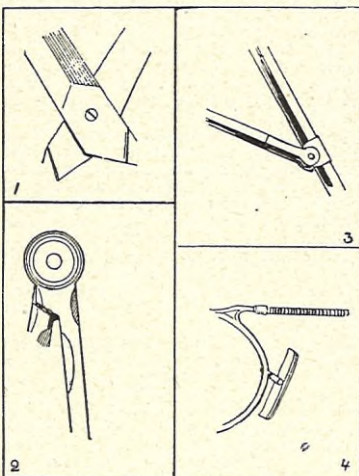
Hvarje morgon nybakadt
hvetebrod lika fort som kaffet
kokar. (Se härom i hvarje
burk innesluten bruksanvis-
ning.) Säljes öfverallt.
• OSCAR BÄCKENS, GÖTEBORG •

Åt Eder dotter

som snart är beredd att flyga
ur boet, kunna vi anbefalla
Eder en praktisk och vacker
julkapp: Iduns Kokbok, den
till innehåll och utstyrsel mo-
dernaste af alla svenska kok-
böcker. Om Eder dotter kan
laga mat eller ej gör härvid-
lag intet. Hon bör i hvarje
fall äga en kokbok. Ni har
helt enkelt icke lof att skicka
ut henne i världen utan en
kokbok, eller rättare utan
Iduns kokbok. Det är en jul-
klapp Eder blifvande måg ofta
kommer att tacka Eder för.

Annonsera i Idun!

Föremål som vi alla känna till. Hvilka äro de?

REBUS.

u al.

CHARAD-PALINDROM.

Mitt första rättfram är ett djur. Och bakfram likaså. Man brukar ej dem ha i bur, Jo, kanske ett ändå. Mitt andra rättfram finns hos alla, Hos män'ska, blomma, djur, Men bakfram hörs det ofta skalla Från getapojkens lur. Mitt hela finns båd stora, små Att man i mörker ej må gå. Sigrid K—n.

DET MYSTISKA TALET.

Tag reda på ett tal, som multiplieras med 3, 6, 9, 12, 15, 18, 21, 24 eller 27, alltid gifver till produkt tre lika siffror.

LÖSNINGAR

TILL TIDSFÖRDRIFVET I N:R 44

VOKALFÖRÄNDRINGSGÅTAN: Lada, leda, löda, löda, löda, löda. METAMORFOSEN: Egen hård guld värd. LITET HUFVUDBRY PÅ ENGELSKA: I see you are too wise for me. CHARADEN: Valstakt.

Försök bara F. Paulis Ovicula (ägg) tvålv, och Ni skall finna att det är den angenämaste af alla toilette-tvålar. Hy och hud blifver hvit, sammelslen och ungdomligt fraiche vid daglig användning af F. Paulis Ovicula tvålv.

Lejon Dantar och Strumpor. PRIMÄ KVALITÄ! BÄSTA UTFÖRANDE! HVARJE PAR STÄMPLADT MED OFVANSTÄENDE VARUMÄRKE FINNAS I ALLA VÄLSORTERADE SYBEHÖRS - MANUFAKTUR- & KORTVARUAFFÄRER.

eller mandelsprits. — Om så önskas kunna 2 hg. färsk vindruv nedläggas i formen. Litet gelé hälls på botten och får stelna, därpå läggs några druvor, så åter gelé, som får stelna, och druvor däröver, tills formen är full. Medan formen fylles, måste det öfriga geléet hållas ljumt.

Pösmunkar à la Skogshöjd (omkr. 18 st.), 3 1/2 dcl. tunn grädd, 1 1/2 msk. socker (23 gr.), 6 bittermandlar, 10 sötmandlar, 3 1/2 msk. smör (70 gr.), 110 gr. mjöl, 3-4 ägg.

Beredning: En kastrull med rund botten smörjes med 1/2 msk. af smörret, grädden ihålles och sockret samt den skällade och rigna mandeln tillsätts. Grädden får koka upp, resten af smöret lägges, och mjölet vispas med stålvisp. Smeten får därefter koka, tills den släpper pannan. Kastrullen allyftas, äggen inarbetas, ett i sänder, och smeten röres 10 min. Massan formas med 2 matskedar till runda bullar af en liten skorpas storlek, hvilka kokas vackert gulbruna i flottyr. Munkarna böra formas så släta som möjligt, och ej mer än 3 stycken kokas på en gång. — Flottyrren får ej vara för het, ty då kunna ej munkarna svälla ut. — De vändas med hälslef, och, då munkarna hafva gulbrunn färg på båda sidor, upptagas de med hälslef och läggas på sugpapper på varm plåt i spisen. De sockras och serveras varma med sylt, som efterrätt eller till kaffe eller te.

Jordärtskockspuré (för 6 pers.): 1 1/4 lit. jordärtskockor, 1/4 rot-selleri, 1/2 lit. vatten, 1 tsk. salt, 1 1/2 msk. smör (30 gr.), 4 msk. mjöl (40 gr.), 1 1/2 lit. klar buljong, salt, hvitpeppar, socker, 2-3 äggulor, 1 dcl. tjock grädd.

Det bästa, rikhaltigaste och mest utsökta sortiment af Kontinentens allra senaste nyheter

SIDEN hafva vi just nu och erbjuder! Vi ärade kunder till ett besök. Alla kunna erhålla vår stora profkollaktion franko och Gratis!

BRUNKBERGERS MANUFABRIKARAGASIN BRUNKBERGSTORAN 24 - STOCKHOLM Allm.Tel. 5890 Riks.Tel. 735

Beredning: Jordärtskockorna sköljas, skrapas (helst under rinnande vatten), sköljas ånyo och få ligga 1 tim. i 1 1/2 lit. vatten, tillsatt med 2 msk. ättika och 2 msk. hvitemjöl för att ej bli mörka. Selleriet skalas, skäres i tärningar och lägges tillsammans med jordärtskockorna. Tolf små runda jordärtskockor frantagas, kokas särskildt i litet buljong och serveras i soppan. De öfriga sättas på i det kalla vattnet, tillsatt med saltet, och få koka, tills de äro fullkomligt mjuka, då de passerar. Purén beredes därefter på vanligt sätt. Serveras med jordärtskockorna och ostkrutong.

Laxpudding (f. 6 pers.), 3 1/2 hg. salt lax, 1 lit. skummjöl, 1 lit. kokt kall potatis, 3 ägg, 2 tsk. mjöl (10 gr.), 4 dcl. gräddmjöl, 1/4 tsk. hvitpeppar, 1 msk. finhackad persilja. Till formen: 1/2 msk. smör (10 gr.), 2 msk. stötta skorpar. Beredning: Laxen sköljes, skäres i skivvor och får ligga i skummjölken omkr. 3 tim., tages upp och inklappas i en duk eller i hvitt papper. Potatisen skalas, skäres i skivvor och lägges hvarvis med laxen i en smord och brödbestrod puddingform. Äggen vispas med mjölet, mjölken, pepparn och äggstanningen hälles i formen. Puddingen bestros med persilja och gräddas i ugn omkring 40 min. Serveras med smält smör eller korintsås.

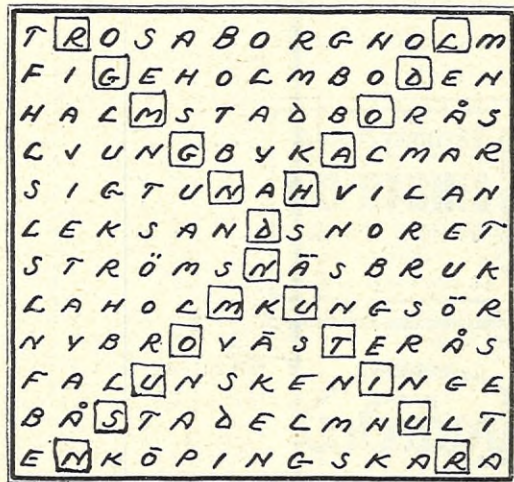
NU ÄRO DE LÅNGA VINTERKvällarna här igen och med dem de många balerna, teateraftnarna och samkvämen. Till passende toaletter rekommendera vi våra sista nyheter i voile, crêpe de chine, duchesse, ecossais, eolienne, reps tailleur, sammet etc., ävenså våra specialiteter i broderade klänningar och blusar med äkta Schweizerbroderier på batist, voile, ylle eller siden. Profvor och parisermodeplanscher sändas franko från den världsberömda exportfirman, Schweizer & Co., Luzern S 3 (Schweiz). De begärda tygerna levereras tull- och portofritt till bostaden. Våra artiklar lämpa sig särdeles bra till presenter vid festliga tillfällen, och äro alltid välkomna gåfvor.

Behagligaste och effektivaste afföringsmedel är Vasens (f. d. Nordstjernans) Laxermarmelad för stora och barn. Pris 1 kr. pr ask. Finnes på alla apotek.

ALLA SNALLA BARN. THULE. FÅ MORGON OCH AFTON. THULE-CA CAO

VECKANS PRISTÄFLING.

PRISTÄFLING N:R 45. ORDSPRÅKSUPPGIFT.

Namnen på dessa städer och andra större samhällen, där öfverallt Iduu är en värderad och efterlängtad gäst, omplaceras så, att de inom ram stående bokstäfverna bilda en fyrkant, där man kan läsa ett ordspråk. Ignotus.

LÖSNING TILL PRISTÄFLING N:R 41

Alma var 16 år, Betty » 17 », Clara » 19 », Dorothea » 23 », Emilie » 25 »

Lösning insändes, undertecknad med namn och adress, till Red. af Iduu senast den 24 november 1912. A kuvertet bör angifvas pristäfling n:R 45. De två första rätta lösningar, som vid den därefter verkställda granskningen påträffas, erhålla följande pris: 1:sta pris: en försilfrad bägere eller också böcker — fritt val — till ett värde af 10 kronor. 2:dra pris: böcker till ett belopp af 5 kronor.

Köp Babylådan FIX,

3 ombyten smäkläd till den nyfödde, välsydt, prydligt, 1:ma kv. Kr. 10 + 50 öre frakt till landsort. Rek. af läkare, sjukhus, barnm. Fru A. Blomberg, Hornsg. 26, Sthlm. A. T. Söd. 46 19.

Vid den företagna granskningen af de insända lösningarna ha de två först påträffade rätta lösningarna lämnats af följande personer, hvilka alltså erhålla de uttåsta prisen. Första priset: Herr Fabian Granqvist, Stockholm. Andra priset: Fr. Anna Runnqvist, Ålfsjö.

För skol- och hemslöjd

Äro våra hyvelbänkar de bästa och billigaste. Begär uppgifter från Stockamöllans Aktiebolag, adr. Stockamöllan.

Mellins Food. Är bästa kraftnärings för svaga, kläna barn i alla åldrar. Bok om barns uppfostring gratis och franko från Mellins Food Depôt, Malmö.

Husqvarna Mikadokaminer. förena hos sig alla de egenskaper, som karaktärisera en verkligt lyckad kamin: De äro bränslebesparande, lättskötta, reglerbara, gifva behaglig värme och äro genom sin solida konstruktion i det närmaste oföretörbara. Tillverkas i olika storlekar och utstyrselar. Pris-kurant på begäran gratis. Försäljas i alla väl sorterade järnaffärer.

Svenskt kapital

borde icke gå till utlandet för det dyra och skadliga kaffet. Fullkomlig ersättning härför erbjuder "Kathreiner", en inhemsk naturprodukt som är alldeles oskadlig för såväl barn som vuxna och smakar som kaffe. Därtill kostar Kathreiner blott tredjedelen så mycket som kaffe. 45 öre 1/2 kilo-paket.

Men tag Eder i akt för efterrapningar!

Professor Olof Hammarsten i Uppsala säger: "Kathreiner" äger det äkta kaffets karaktäristiska smak och därför till skillnad från så många andra kaffesurrogat ersättning för kaffe i verklig mening. Jag anser Kathreiner vara i hög grad förtjänt av såväl läkarnes som den stora allmänhetens uppmärksamhet och förtroende.

OBS.! Svensk tillverkning.

Allt sedan 45 år tillbaka har LIEBIG'S Köttextrakt utgjort ett oersättligt medel till förbättring af soppor, säser, kött-, fisk- och grönsaksrätter. En burk "Liebig" saknas aldrig i ett välkött och sparsamt hem.

Arbetskraften, den fattiges kapital.

På storleken och varaktigheten av detta kapital beror det, i vilken mån det skall lyckas honom att uppehålla sin och de sinas existens, eventuellt slå sig igenom och ernå en mer eller mindre förbättrad levnadsställning.

Härav följer utan vidare, att arbetskraften måste till varje pris värdas och upprätthållas och det enda medlet är härvidlag, att iakttaga en möjligast naturenlig levnads- och matordning.

AXA logo and text: Köp originalpaket, endast då kan man vara säker på att få AXA havregryn.

Skadar sig själv gör den som ej dagligen till munhålans och tändernas vård använder F. Paulis Azymol.

Världsberömda SINGER Co. SYMASKINS AKTIEBOLAG. Vargårda Hafregryn-Hafremjöl.

Kungl. Hovleverantör A.-B. Östlund & Almquist. Flyglar - Pianon - Orglar.

Ängrensad och desinficerad, extra lina Fjäder. Den nyaste, modernaste och i sanitärt hänseende mest fulländade installationsartiklar.

Annonsera i Idun!

Att komfortabelt inredd badrum och kök ökar hemmets trefnad. De nyaste, modernaste och i sanitärt hänseende mest fulländade installationsartiklar.

PÅ DEN ANDRA STRANDEN. Af Lenie Hall.

Det var inte underligt, om fru Christine längtade efter Thomas' besök. Herr Andreas glädde sig, lilla Lene jublade, när den unge mannen inträdde.

Att observera vid köp af köttkvarn.

Se till att ni får Husvarna fabrik! Om annan köttkvarn framhålles, begär att få se Husvarnas och lägg därvid märke till att de äro jämnare i godset, bättre bearbetade och framför allt bättre förtennta.

Från YSTAD användes YVY tvålv. Säljes i hvarje väl sorterad parfym- och herrekerperingsaffär för 50 öre pr st.

Köp ej siden från utlandet då Ni kan erhålla cirka 800 färger i olika moderna väfnader ifrån 1 kr. till de dyrbaraste.

Direkt import och export af Strutsfjädrar, Pleureuser, Häger från billigaste till bästa kvalitet. Begär omgående illustrerad katalog.

Den skändes gratis o. franko. ERICH NAEHRUNG, HAMBURG 36. Återförsäljare finnas överallt!

General Bonaparte var vald till förste konsul och man spädde allmänt, att hjälten från Egypten skulle komma Frankrikes motgångar att förbytats till seger.

Tyst hörde fru Christine på. Broderiet under hennes flitiga händer växte. Då och då såg hon likväl hastigt upp, än på herr Andreas, än på Thomas Ygestrom. Det hände så, att Thomas ibland mötte hennes blick, och då log han oftast mot henne och vid detta strålade leende värmdes hennes hjärta.

Straxt före midnattstimmen inträdde jungfru Salomon med en bricka ångande glögg. Herrarna afbröto sitt samtals, fru Christine hällde i glaset och en stund suttu alla tysta i väntran på sekelskiftet.

Thomas Ygestrom stod stödd mot spiseln och betraktade dem. När herr Andreas vände sig till honom med några hjärtliga ord, steg han fram och fattade fru Christines hand samt sade varmt: »Hvad det betyder för mig, att i fru Christines och Andreas' hem finna äfven mitt, är mer än jag förmår uttala.

Långsamt gick han till sin bostad. Om hans tankar ännu en stund dröjde vid den unga kvinnan, som med branssken guttande guld öfver de ljusa lockerna och den hvita klädningens nys budit honom vänligt godnatt, sökte han snart ge dem en annan riktning.

Sista delen af januari var herr Andreas ute på resor. Thomas Ygestrom besökte under denna tid ej Zetrells. Fru Christine och lilla Lene väntade hvar kväll förgäves att höra de välkända stegen i trappan.

»Hvad herr löjtnanten varit osynlig på sista tiden,» sade den unga frun. »Lene har nästan förtvivlat. Hon påstod, att herr löjtnanten rest sin väg, öfver till den andra stranden.»

(Forts.)

För andligt arbetande

gömmes nutiden ett vida större mått av hälsöfara, än vad våra farföräldrars tidevarv gjorde.

Wilken — särskilt storstadsinnevånare — lider ej själv under det nutida förvärvs- och samhällslivets nervslitande jäkt!

Vem tänker dock på, att genom ändamålsenlig näring söka motvikta för den stigande förbrukningen av kroppskraft och nervenergi?

Den modärna hälsovårdens grundprincip heter »förebygg». Det är förnuftigare att i rätt tid betänka: »vad kan jag göra för min hälsa?» än att vänta, till dess blott den frågan återstår: »vad måste jag göra mot min sjukdom?»

Därför möta insiktsfulla personer ej blott den sjukdom, som redan står för dören. De tillföra i stället tid efter annan kropp och nerven en kraftförstärkning (helst årligen under en tid af 6—12 veckor).

Denna grundsats förtjänar att behjärtas af alla dem, som helt enkelt måste förskaffa sig en motvikt mot intensivt själslarbete, ohygieniskt levnadssätt och så vidare.

Utom de i allmänhet hälsoobefordrande åtgärderna (rörelse i friskt luft, ändamålsenlig diet etc.) är bruket af ett värdefullt styrkemedel av särdeles stor betydelse. Ett medel som eggat aptiten, matsmältningen och hela ämnesomsättningen på ett välgörande sätt, som uppriskar och varaktigt stärker blodet, kroppen och nerverna.

Det världsberömda Somatos är ett sådant medel och just det, som bevisligen längst häfdat sitt rykte, och som i sin jämna utbredning öfver alla kulturländer står fullständigt ouppnått.

Den höga värdering inom utslagsgivande fackkrötsar, som kommit Somatos till del, framgår af mer än 260 originaluppsatser, vilka offentliggjorts i vetenskapliga tidskrifter af framstående professorer och praktiserande läkare. En sådan uppmärksamhet är icke känd beträffande något annat liknande preparat.

Den som väljer Somatos kan därför vara viss om att erhålla, om också givetvis intet ofelbart universalthälso- medel, så dock det mest beprövade preparatet i sitt slag.

Begär Somatos å närmsta apotek eller droghandel. Antingen flytande, »söt» eller »storr» i originalflaskor till kr. 2.75 eller i smakfri pulverform. Den senare erhålles i satser från kr. 1:35. För långvarigare bruk äro de stora förpackningarna att föredraga såsom något fördelaktigare.

En gros: Kronans Droghandel, Göteborg.

Knappeldynor, Knappelpinnar, Knappelnålar, Knappeltråd. af linne och bomull i alla vanliga nummer samt handgjorda Trådknappar af alla storlekar erhållas billigast från P. Alexanderson, Vadstena. Pristnota erh. på begäran.

Till salu.

På grund af dödsfall säljes enastående vackert vid sjö belägen vinterbonad villa i Helsingland om 8 stora, ljusa rum, 2 hallar, glasveranda, loggia, duschrum, cementsolerad köllare och kök. Därtil höra rymliga uthus med 1 rum o. kök, brygg tuga, stall o. ladugård, ca: 2 tunn. trädgård med 80 fruktträd, 10 tunn. åker o. skogbevuxet betesmark. Vattnelledning finnes. Nära järnväg med 1/2 tim. resa till Söderhamn. Säljes billigt vid snar uppgörelse. Inteckningar underlättat köpet. Synnerligen lämpligt för pensionerad ell. annan, som vill slå sig till ro. Förfrågningar ställas t. »Agaren», Iduns exp., Sthlm.

Mazetti's "TRIUMF" öfverdådigt fin Dessert-Spis-chokolad mindre söt än vanlig pr kaka: 25 öre.

Prima Engelsk Albert Käx i burkar om 3-4 kilo à 1.60 per kilo. i Stockholm fritt hemsänd, till landsorten mot efterkr. Importaktiebolaget Svea, Katarinavägen 13 B, Stockholm. Rikstelefon 66 12. Allm. Tel. 18 67.

"Bara fem minuter" KUDDÖFVERDRAG af ljusgrått helijone, storl. ca 40x75 cm, med knutna fransar och upprättad mönster för brodering enl. ofvanst. illustration. Pris pr st. 1.95, utan mönster 1.75 pr st., 5 st. franko. Erhålles från Västgöta Linneväveri, Fritsla.

MALMÖ BEST PATENT. Det bästa hvetemjålet. Illustration of a flour sack with a circular logo and text.

Eleganta Dam-Ulster- & Dräkttyger. A.-BOL. C. ALB. KLINTBERG, (Ohlén & Klintberg) 16 DROTNINGGATAN 16.

BREFLÅDA

EXPEDITIONENS BREFLÅDA: »Lof 1912», 2:50 pr gång. »G. F.», Halmstad. 3:— pr gång. »Help needings», 3:— pr gång. Likvid i postanvisning.

Hvarmed botar man hosta och heshet?

Hittills har man haft att välja emellan å ena sidan ofarliga men merendels föga effektiva sockervaror och å andra medikamentösa medel, hvars verkan visserligen är stark och snabb men i längden oftast skadlig. En nyhet och högst värdefull förbättring på detta område är just Coryfin-Bonbonen, som innehåller 0,02 gr. Coryfin (Aethyloglycolsyrementolster).

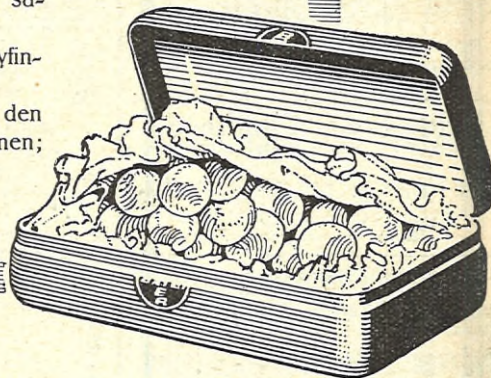
Icke blott det, att dessa bonbons förmå upphäva inflammationen och verka mildrande på den upprifna slemhinnan, utan de förmå också att hämma bakterieutvecklingen. Coryfin-Bonbons har sålunda äldre preparaters alla förtjänster utan att äga dess nackdelar.

Bruksanvisning: Hvarannan femma (eller efter behag offare) låter man en Coryfin-tablett långsamt smälta i munnen.

Verkan: Snart upphör den obehagliga klådan och stickningarne i halsen samt den därpå orsakade hostrefningen. Man får en angenäm och liksom kylande smak i munnen; tillfälliga smärtor gå tillbaka och rösten blir åter klar och ren.

Begär på apoteken och hos droghandlarna originalaskar till Kr. 1.50.
Engros: Kronans Droghandel, Göteborg.

Coryfin-Bonbons

ANNONSER skola vara inlämnade till Expeditionen senast fredag för att kunna införas i följande veckas nummer.

LEDIGA PLATSER

BARNSKOTERSKOR, utbildade, erhålla anställning genom Arbetsförmedlingen. Hufvudkontor: Regeringsgatan 113. Afdelningskontor: Högbergsg. 37. Expeditionstid kl. 9-4, lördagar 9-2. Rikstel. 4047. Personlig inställelse. Betyg böra medtagas. »Anlita närmaste kontor!»

NU GENAST! erhåller enkel anspråkslös flicka plats å egendom att läsa läxor med tvenne gossar i elem.-skolas 3:de och 1:sta klass samt att deltaga i lättare husliga sysslor. Svar jämte betyg, foto., ref. och löneanspr. till »Nu genast», Stigtomta p. r.

EN RIKTIGT DUKTIG FLICKA med bra utseende och god smak får angenäm, själfständig plats att på egen hand sköta ett litet trefligt ungherrehem. Svar med foto., som åter-sändes, till »20 å 25 år», Iduns exp., Sthlm.

BILDAD FLICKA, barnkär får plats nu genast i familj vid Västkusten som sällskap och hjälp åt husmodern. Något musikalsk önskvärd. Jungfru finnes Rek., löneanspråk till »Barnkär», Onsala.

BÄTTRE FLICKA, kunnig i matlagning, bakning och inomhus förekommande göromål, får plats i god familj, för att på egen hand sköta hushållet. Jungfru finnes. Svar med betyg och rek. till postfack 65, Uddevalla.

I TJANSTEMANNAFAMILJ i stad finnes plats för enkel, frisk flicka, fullt kunnig i enklare matlagning och bakning samt villig att ensam, utan jungfru, men med hjälp till de grifvsta sysslorna sköta hemmet. Två personers hushåll. Eget rum. Lön. Familjemedlem om så önskas. Svar till »Ung familj», Iduns exp.

ENKBL och anspråkslös lärarinna, villig att förbereda en 11-årig gosse till 3:e klassen vid elementarläroverk samt äfven undervisa tvenne yngre barn i vanliga skolämnen samt musik får plats i norrlandsk prästgård från den 10 inst. januari. Löneanspråk jämte ref. torde sändas till »A. B. I.» under adress Iduns exp., Sthlm f. v. b.

ORDENTLIG, stadgd, anspråkslös flicka kan låta plats i mindre hushåll. Önskas helst någon, som ej är helt beroende af lön då tid till eget arbete gifves. Svar till »Hemtrifnad», Iduns exp.

Värdinna i prästgård. En glad och snäll flicka med god uppfostran, musikalsk, huslig, duglig och allvarlig, önskas, på grund af dödsfall, som värdinna i vackert belägen prästgård på landet hos äldre ensam präst. Svar med foto, löneanspråk och ref. till »Prästgård på landet», Iduns exp.

Vid Avesta kommunala mellanskola är en ordinarie ämneslärarinnebefattning i modersmålet och geografi (föreläsnings) ledig att tillträdas fr. o. m. nästa termin. Kompetensvillkor och löneförhållanden enligt kungl. kung. af den 8 dec. 1911. Vederbörlig ansökan, ställd till skolstyrelsens ordf., skall vara inlämnad före den 30 nov. 1912.

Avestad den 30 okt. 1912. STYRELSEN.

Sjukvårderska med 600 kronors årlig lön af landstinget samt vid tjänstgöring 1 krona dagligen i kosthållersättning, med Olands norra prov.-läk.-distrikt till tjänstgöringsområde och station i Borgholm, får plats den 1:sta nästk. januari. Ansökan med merit- och åldersuppgett samt friskbetyg före den 1 dec. till Provinsialläkaren, Borgholm.

I STILLA HEM på landet i Skåne får **anspråkslös flicka**, som genomgått sjukvårdskurs vid hospital, plats att sköta äldre dam och för öfrigt vara behjälplig med förekommande göromål. Goda rek. fordras. Svar till »A. B.», Ystad p. r.

Kvinnliga platssökande och lediga platser

såväl inom hemmen som öfverallt där kvinnlig arbetskraft kommer till användning kungöras fördelaktigast genom annons i Idun, landets äldsta och största kvinnotidning, som läses i alla bildade svenska hem från Ystad till Haparanda. Annonser mottagas af de flesta annonsbyråer i riket eller insändas direkt till

Iduns Annonskontor, Stockholm.

EN SKICKLIG KOKERSKA använder helst Klafrestråms spisar. Dessa baka bättre än alla andra, lågnen uppvärms fullkomligt jämt. Begär prisKurant, gratis och franko från Bruket, Klafrestrom.

PLATSSÖKANDE

FINNES någon snäll och vänlig familj som vill ha en 20 års bättre flicka till hjälp och sällskap nu strax eller efter jul. Är kunnig i enklare och finare handarbeten, samt något matlagning. På lön fastes mindre afseende. Svar emotnes snarast möjligt till »Vänligt hem», Fagerås p. r.

UNG DAM, af fin familj, som genomgått 8 kl. elementarläroverk för flickor, samt hushållsskola, frisk och hurtig, önskar plats å ett större landställe att gå frun till handa och hjälpa till med inom hus förekommande göromål. Om så önskas villig betala något pr. månad. Tacksam för svar märkt »G. M.», Iduns exp. f. v. b.

EN 18 års flicka från godt hem önskar plats som hjälp och sällskap. Är villig deltaga i husliga göromål. Tacksam för svar fortast möjligt. »Familjemedlem», adr.: Huluds folkskola i Frista.

EN FLICKA önskar plats i familj. Är något kunnig i linne- och klädsömnad och förut haft plats i familj. Någon lön önskas. Svar tacksamt till »24 år», Hälsingborg p. r.

EN ung bättre flicka från landet önskar i jan. 1913 plats i treflig familj, där jungfru finnes, för att lära i hushåll mot fritt vire eller någon betaling, önskar anses som familjemedlem. Svar till »Valborg», Frändevägen p. r.

FLICKA med flerårig vana i glas- och bosättningsaffär önskar för ombytes skoll plats i dylik till den 1 jan. 1913. Svar till »A. T.», under adr. S. Gumellii Annonsbyrå, Stockholm f. v. b.

TJUGOÅRIG FLICKA af god familj önskar efter nyår plats hos äldre herrskap att vara husmodern till hjälp och sällskap. Svar emotnes tacksamt »Pålitlig» p. r. Helsingborg.

I BÄTTRE FAMILJ önskar lärarinna under 2 mån. fr. den 6 dec. deltaga i husliga göromål. Kan utföra en jungfrus arbete. Svar till »Arbetsam» Halls bokhandel, Jönköping.

LÄRARINNA önskar plats i familj under ferierna den 15 nov.-1 febr. Svar till »Allvarlig 82», Iduns exp.

SMÅSKOLELÄRARINNA söker plats tiden mellan 1 dec. och 1 febr. i familj att undervisa barn mot fritt vire. Svar snarast till »Lärarinna», Munkfors p. r.

24-ÅRIG BÄTTRE, ordentlig, anspråkslös flicka önskar till den 15 dec. eller 1:sta jan. plats som hushållsfröken i ett godt hem (helst i Norrland), där jungfru finnes eller annan hjälp till grofssysslor kan påräknas. Innehar praktik i husliga sysslor, genomgår f. n. 4 mån. kurs i matlagning och sömnad. Någon betaling önskvärd, men framför allt ett vänligt bemötande. Svar inom 8 dagar till »Villig och pålitlig», Iduns exp. f. v. b.

UNG, hurtig prästdotter fr. landet önskar plats, helst i Stockholm, som hjälp och sällskap. Svar till »Familjemedlem», Berg, Kolbäck.

ÖBERÖENDE, förlofvad flicka önskar komma i finare familj i Stockholm eller omnejd som husmoders hjälp och sällskap. Lön önskas ej med förbehåll att själf få disponera vissa tider af dagen. Har genomgått husmoders- och lärarinnekurs i Uppsala. Svar till »E. G.», Nya Tidningskontoret, Uppsala f. v. b.

EN FLICKA önskar komma som sällskap åt yngre person, eller sjuklig dam. (Helst i norra Sverige.) Svar till »Skånska», Höganäs p. r.

LÄRARINNA önsk. under ferien från den 1:e dec. till den 10 febr. plats i bättre familj, helst prästfam. Är villig hjälpa frun i lättare husliga sysslor samt dessemellan, om så önskas, läsa med barn. Önskar anses som familjemedlem. Svar märkt »Lärarinna», Valsebo, Häbol.

HUSHÅLLSVAN bildad flicka söker plats i godt hem som hushållsfröken eller husmoders hjälp. Goda betyg. Svar »Ordningssinne, Arbetsam», Sv. Telegrambyrå, Sthlm, f. v. b.

ANSPRÅKSLÖS 25 års flicka, som genomgått hushållsskola och är kunnig i sömnad och handarbeten önskar plats. Svar till »Landbrukaredotter», Höganäs p. r.

EN BILDAD, HUSLIG FLICKA önskar komma i finare familj i Stockholm eller dess närhet som hjälp och sällskap, gärna där barn finnes. Vill anses som familjemedlem. Svar emotnes tacksamt under adr. »Snarast», Eskilstuna p. r.

EN småskollärarinna önskar plats som guvernant. Äfven kunnig i sömnad. Svar till »23 år», Hägerberget, Ofre Ulleud.

KV. GYMNASTIKDIRKTÖR önskar i november eller ev. strax på nyåret plats å gymnastikinstitut, sjukhus eller hos läkare i Sverige eller Tyskland, ev. England. Svar till »Sjukgymnast», Iduns exp. f. v. b.

SJUKSKOTERSKA önskar plats att sköta sjuk person. Biträder äfven med husliga göromål. Tacksam för svar till »Pålitlig», Iduns exp. f. v. b.

UNDERVISNINGSVAN lärarinna önskar plats. Svar till »Dec.-Febr.», Iduns exp. f. v. b.

BILDAD FLICKA önskar plats i familj. Svar till »Barnkär», Iduns exp. f. v. b.

Trädgårdsarbete. Ung elementarbildad flicka, som genomgått trädgårdskurser vid Näås och Ätvidberg, vardera 1/2 år, samt sedan 1 år praktiserat i stor trädgård i Skåne, önskar snarast plats i trädgård. Skulle trädgårdsägande dam reflektera, är sökande villig biträda med hönskötsel, hushållsarbete etc. i mån tiden tillåter. Svar med löneförhållanden till »Arbetsvillig», Ostgöta Correspondentens Annonskontor, Linköping.

Ung, bättre flicka, hushållsintresserad, söker plats, helst å egendom på landet, som hjälp och sällskap i god familj, gärna där barn finnes. Svar till »Hättan», Nordiska Annonsbyrå, Göteborg.

Värdinna önskar plats i ett fint hem, där man sätter värde på ordning och omtanke. De bästa betyg finnes, innehar nu plats, men önskar ombyte. Gärna hos änkeman eller ungherre. Glad och liflig till lynt. Svar till »Plikt och flit», adr. S. Gumellii Annonsbyrå, Stockholm, f. v. b.

GOD INACKORDERING erhålles i trefligt landthet å smål. högländet, 280 mtr öfver h. Skogrik vacker trakt, 1 1/2 km. fr. statsbanestation (15 min. järnvägsresa fr. Nässjö). Adr. Fru Wick-bom, Solberga.

FÖR FLICKA i skolåldern, i saknad af en mors omvårdnad, finnes till 1:2 nov. ett godt, enkelt hem i ett af Sthlms villasamhället hos ensam dam med förutvarande lärarinneverksamhet. Lätta kommunikationer till Sthlms skolor. Äfven skola på platsen. Event. lämnas undervisning i hemmet. Bästa ref. Svar »Hemlif», Sv. Electr.-byr. Ann.-afd., Sthlm, f. v. b.

TILL VÄRTERINENS BÖRJA önskas en 7-9 års frisk och välartad flicka inackorderad, såsom sällskap till egen dotter i ämbetsmannafamilj i större landsortstad i mellersta Sverige. God skola finnes. Bästa vård och tillsyn utlofvad. Ref. önskas och lämnas. Svar till »7-9 år», under adress S. Gumellii Annonsbyrå, Sthlm, f. v. b.

Edevij, högt beläget i barrskog vid vik i Mälaren, erbjuder god och billig inackordering för personer i behof af hvila och luftombyte. Vidare underrättelser pr Allm. telefon Bälsta 39.

Doktorinnan Vilma Erikssons Hvilohem, beläget 15 min. skogsväg från Arvika. Inackorderingspris 3 kr. pr dag, 70 å 80 kr. för mån. Adr. Högasen, Arvika.

Pension i Frankrike. Madame Godard, Villa Marie-Francois, Croix du Prince, Pau, Jurançon, mottager pensionärer. Pris 7 å 10 francs pr dag, grundlig undervisning i språket däri inberäknad.

Vistelse i England. En ung flicka, som önskar lära engelska och på samma gång vistas i ett angenämt hem där ungdom finnes, erbjudes ett sådant för moderat pris i god familj bosatt i Leamington nära Warwick. Trakten en af de vackraste i England och klimatet mildt. Om sommaren brunns- och badort. Bästa ref. om brevskälning inledes med »G. H.-C.», Iduns exp. f. v. b.

Praktisk Konstväfnadsskola, Nordhemsgatan 76 (hörnet af Nordenskjöldsg.) undervisning alla dagar mellan 10-3. Prospekt på begäran. Upplysningar pr tel. 2255. MARTA GILLHOLM, Göteborg.

Många damer med vanlig folkskolebildning kunna erhålla en säker existens. En dam i hvarje samhälle om ca 1,000 inv. i Sverige, Norge, Danmark och Finland. 1- å 2,000 kr. kan förtjänas pr år. Närmare meddelas mot 50 öre i frimärken under adress »Nytt reelt kvinnourks», Malmö 2.

Iduns ärade läsarinno! Skulle någon af Eder vara villig förhjälpna en absolut frisk och städad man till något arbete? Hade olyckan att för några år sedan förfrysas fötterna, är nu läkt, men har tillfölje ömhett något svårt för att gå. Har förut arbetat dels på fabr., dels utomhus, men har sedan olyckan inträffade icke kunnat erhålla arbete. Betyg och intyg kunna företes. Adr. Aron Johansson, Backe, Molkom.

Hjälp de nödstälda! Härmed riktas en varm vädjan till den bättre lottade allmänheten, som har känsla och medlidande för de genom sjukdom och fattigdom vanlottade, att lämna ett litet bidrag till en arbetarfamilj i Garpenberg hvars lefnadsförhållanden äro särdeles ömmande. Mannen har hustru och 6 minderåriga barn samt har själf under 5 år varit oförmögen till arbete till följd af af lungtuberkulos och blodströtningar. Denna familj, som undanryckts sitt ekonomiska stöd, är utblottad på det nödvändigaste. Människovän! Tänk på alla dessa små och rädd dem en hjälpande hand. Hvad du än kan gifva, kommer det säkert att mottagas med glädje och tacksamhet. Medlen insändas till folkskollärare K. V. Norell, Garpenberg.

Prenumerera på Idun!

Medsänd om möjligt prof!

Skyttlar, Spolar, Nålar, Delar, Olja etc.

till **Symaskiner** af alla fabrikat och system billigast hos

H. SACKMANN'S AKTIEBOLAG 86 Drottninggat. STOCKHOLM

Eventuellt icke passende delar ombytas gärna.

'Iduns' Kokbok, är vår nyaste och modernaste kokbok. Med förvånande fart har den arbetat sig in. På mindre än ett år har den nämligen försålts i öfver 18,000 exemplar.

IDUNS KOKBOK innehåller 1,071 recept, afhandlande såväl matlagning i vanlig hemkök som bakning och konservering af kött, fisk, frukt, grönsaker och svamp, karamell- och konfektkök, beredning af drycker och charkuterivaror och dessutom en afdelning om servering, borddukning och servettrytning - jämte register.

IDUNS KOKBOK är det svenska borgerliga hemmets kokbok. Alla recept äro praktiskt pröfvade vid Elisabeth Östmans Husmodersskola och öfverskådligt uppställda med ingrediensernas vikt eller rymdmängd noggrannt angifven. Äfven helt unga husmödrar och tjänarinnor med mindre erfarenhet och vana finna därigenom en säker handledning. En absolut nyhet är den afdelning för frukosträtter som utgör bokens första del. Den är rikt och omsorgsfullt illustrerad med bl. a. 12 färgtryck, fyra instruktiva styckningsplanscher och två sidor med fotografier af olika servettrytningar.

IDUNS KOKBOK kostar komplett bunden i ett vackert klotband endast 5:50. Den kan äfven erhållas i häften. Begär boken till påseende från närmaste bokhandel eller från A.-B. LJUS i Stockholm.

Ny väfbok N:o 1 omfattande ett 60-tal afbildningar af väfnader från 4-16 skafv med sina solfnotor från Elin Johanssons Väfvskola, Linköping och Sigrid Palmgrens Väfvskola, Norrköping, redigerad af Gerda Björck. Pris 3 kr. Försäljningen sker gen. Bokhandeln, Östergötlands Läns Hemsjösförening samt utgifvaren.

ILIP HOLMQUIST'S Handelsinstitut, Göteborg. 300-400 elever årl. 15-20 akademiskt och praktiskt bild. lärare. Begär vårt 40-sid. ill. program. Vårterm. börjar den 15 jan.

ÖRNÄMSTA SPRÅKINSTITUT.

Skada icke Edra väggar med spikar vid uppsättning af taylor o. andra väggprydnader utan anv. »Sjernerokren». Öfverträdaf i elegans o. styrka. Säljes öfverallt fr. 5öre pr st. Generalförsäljare Industri A.-B. Export, Strömsund.

Damer med stor bekantskapskrets kunna erhålla god inkomst genom att upptaga order å våra välkända linnevaror.

Gestriklands Linneväveri, GEFLE I.

Det bästa läkemedlet är

ÄKTA BRÖSTKARAMELLER

Enda tillverkare A.-B. Nissens Manufacturing, Norrköping.

Doktor A. Kjellbergs
kurs i massage och sjukgymnastik.
Begär prospekt! Stockholm, Mästersamuelsgatan 70.

Gymnastikdirektörsexamen
afslutas efter 2-årig kurs af kvinnliga elever vid
Sydsvenska Gymnastik-Institutet.
Ny kurs börjar 14 sept.
Prospekt gen. kapten J. Thulin, LUND.

Med. Dr. E. Kleens
(ett-åriga) kurs i Massage och Sjukgymnastik (för damer) börjar den 1 okt. kl. 10 f. m. Nr 37 Mästersamuelsgatan, 2 tr. upp. Prospekt begäres städs under adress Saltsjöbaden.

Vid
Göteborgs Gymn. Institut,
Göteborgs Arkader, Göteborg,
börjar 10 okt. fullständig utbildningskurs i Massage och Sjukgymnastik (för damer och herrar). Begär prospekt.

SANITAS. Specialaffär för Sjuk- o. Hälsovårdsartiklar.
Dambindor 95 öre pr. duss., med lifband 1.25. Stickade från 5 kr. pr. duss. Sprutor, Sköljkannor, Bräckband, Nappar o. Bindor. Landsortsorder exp. omgående. Rek. från 5 kr. fraktfritt. Odengatan 39, Stockholm.

Mot dålig sömn och huvudvärk
rekommenderas örtkuddar (45x35 cm.), som, till pris 4 kr., mot postförskott erhållas från Fru K. Beermann, Ståldalen.

Mot grått hår.
Enda fullt tillförlitliga oskadliga medel som återger hår och skägg dess ursprungliga färg. Pris 5.50 + porto. Endast i Fanny Gelins Parfymmagasin, 5 Malmorgsg., Sthlm. Kungl. hof.

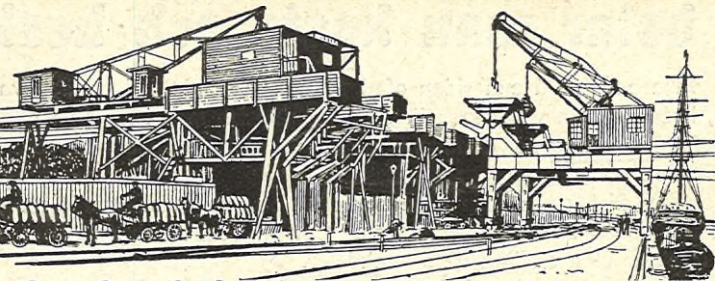
Javana Lelu
det bästa medel för erhållande af långa ögonfransar och tjocka ögonbryn. Pris 6 kr.
Franska Parfymmagasinet, 21 Drottningg. 21, Sthlm. Hofleverant.

MOMENTAN. Bästa färgmedel för hår och skägg. Är för hälsan oskadligt. Verkan ögonblicklig. Faller ej vid tvättning. Pris 5 kr. pr. sats.
Ziwertz Extr., Göteborg,
Återförsäljare rabatt.

Cimelin
bästa utrottningsmedel mot ohyra. Pris per flaska 1 kr. och 60 öre + porto. I parti och minut hos EUG. WINGÅRD, Södergatan 36, Malmö.

För engelska sjukvan,
som bryter ut vid alla åldrar intill 40 år, fås säker hjälp med utvärta medel af undertryckt, som har 88 års praktik i Engelska sjukans behandling.
De mest framträdande symptomen är blodfattigdom, slappa armar o. ben, gastrigt lynne, ingen söm, ingan aptit, somliga äta mycket, men magen ändå, kroppen blir upplöst i slim som stackar sig i lederna och medför kyla, klåda och utslag. Bli ej slämmat utrensadt brytes kroppen sönder. Ingen behöver res hit. Beskrif symptomen. **Sned lemman** kunna bli återställda. Bref besvaras mot dubbelt porto.
Tusentals intyg finnas.
Hanna Bengtsson, Malmö.
Munkgatan 1.

Snöhvitt tvätt på några minuter. Endast 1/10 af förut erforderligt arbete. Kläderna hålla dubbelt så länge. Bruksanvisning gratis och franko. Kölnierlagret, 24 Smålandsgatan, Stockholm.

H. G. Söderbergs Import A.-B.
Prima Anthracit, Hushållskol, Briketter, okrossad, krossad och småkrossad Koks
Hemköres till alla stadsdelar. All krossning och sortering sker vid våra nya anläggningar vid Värtan, hvarigenom en jämn och stybbfri vara kan utföras.
R. t. 59 14, 30 92, 5 75, 118 09, 118 12. A. t. 4 51, 30 92, 12 82, 25 82.

LILJEHOLMENS
Stearinfabriks-Aktiefbolag
Kungl. Hofleverantör
STOCKHOLM Sö.
Kronljus | Kanalljus
Stakljus | Grenljus
Lyktljus | Julgransljus
Altarljus | Cykelljus
Illuminationsljus
Pianoljus "Splendor" i engelsk typ.
Endast superior och prima ljus äro stämplade "LILJEHOLMEN"

Kötttsoppa
anrättas bäst med
MAGGI'S
Buljong-Tärningar.

Grafiska Sällskapet Etsningsskola,
Rörstrandsgatan 40 n. b. (2 min. från spårv.)
Undervisning i etsning och lithografi meddelas måndagar, onsdagar och fredagar 5.30-8.30 e. m.
Tryckpress och fullständigt laboratorium. Afgift kr. 30 pr. mån.
Anmälningar mottagas i skolans lokal kl. 1-3 e. m. samt per Allm. tel. Östermalm 32 74 kl. 4-5 e. m.
Gabriel Burmeister. Ernst Hällgren.
Kurs i klädsömnad. Elever mottagas dagligen kl. 11-3. Upplys. i skolans lokal, Grefgatan. 57. Allm. tel. 224 53. Riks Ö. 10 54. Prospekt på begäran. Selma Wahlgren.

AMERIKANSKA HUSHÅLLS-VANTAR
"HAND-SKYDDARE"
För damer som själva gå i hushållet.
Inga röda händer mer!
Vill en dam vid diskning, rengöring, polering etc. skona sina händer, bör den praktiska Amerikanska hushållsvanten "Hand-skyddare" användas.
"Hand-skyddare", tillverkad särskildt för detta ändamål, är sydd af mjuk, oblect, kyprad bomulls-väfnad med flossad insida. Kan lätt tvättas.
I utlandet ha dessa hushållsvantar vunnit stort erkännande och en enorm spridning.
2 storlekar.
Per par 75 öre.
Till landsorten mot postförskott + porto.

VARUHuset VOLLMERS-MEETHS, GÖTEBORG.

Joh. Lundström & C:o A.-B.
KUNGL. HOFLEVERANTÖR.
PRIMA ANTHRACIT
HUSHÅLLSKOL • COKES • BRIKETTER
RIKS. { 4 27 Skeppsbron 18 22 88
22 20 Strandvägen 17 60 19
20 12 Norr Mälarstrand 22 61 98
74 47 Söder Mälarstrand 30 60 } ALLM.

Vid annonsering
glöm ej att
Norra Hallands Tidning Västkusten
är såväl sin ords som Hallands läns mest spridda tidning. En annons i densamma betalar sig alltid. Har Ni något att meddela den burgna och köpstarka befolkningen i mellersta och Norra Halland samt södra Västergötland sker detta bäst genom annonsering i
Norra Hallands Tidning Västkusten.
Upplaga 5,500 exemplar.

Ungdomlig friskhet,
Återskänkes hyn vid begagnandet af Svalans Crème de Melusine, allra yppersta skönhetscrème. Pris pr burk kr. 1.25. Ett fullt pärligt medel mot kylskador, ekzem, böder och hudrodnad är Svalans THEOSBALSAM. Pris pr burk kr. 1.75. Order exp. mot förut insänd likvid eller postförskott från **FABRIKEN SVLAN, Stockholm 6.**

Strängnäs Hushållsskola.
Ny husmoderskurs börjar d. 16 januari. Grundlig och praktisk undervisning. Prospekt och referenser genom Fru M. Braune, Strängnäs.

TIDAHOLMS FANTASIMÖBLER
Rikhaltiga variationer. Begär pris.
Tidaholms Bruk, Tidaholm.
Kungl. Hofleverantör.
Försäljningsmagasin: Mästersamuelsgatan 38, STOCKHOLM.

Crème de Cholepalmine,
utmärkt antiseptiskt hudmedel,
säljes i tuber à 80 öre hos Herrar Speceri-, Färg- och Parfyhandlande m. s. samt à Apoteken.

Generande hårväxt
afslägnas för alltid med Fru Wendrichs hårborttagningsmedel »Pate Epilatoire», enda oskadliga medel till egen behandl. Erhålls för 5 kr. (half stång 3 kr.) och försändes i Sverige blott fr. Foliaakliniken E. Wolstrupp för hår- och hudbeh. med massage och elektricitet. Norra Vallg. 28, Malmö. På samma ställe erh. »Crème d'Orient» och E. Wolstrups välk. och mycket efterfrågade bad- och hårv. ansiktspulver, brillant och brunt handvatten. Dessa varor erh. äfven från Fanny Gelins Parfymm., Malm. torgsg. 5, Stockholm.

Oatine-Crème är det förnämsta medlet att skydda huden för köldens skadliga inverkan. Denna kraftiga snöhvita naturprodukt-extrakt af ren hafre renar porerna, läker huden o. hyn blir vacker o. klar. Äkta endast i hvid burk med grönt lock The Oatine C:o. London. Oatine-Crème säljes efter fullförhöringen till 1.50 o. 3 kr. pr burk samt Oatine-Tvål, Oatine-Puder o. Balsam säljes öfverallt o. hos A. W. Nording, Biblioteksgatan 11 o. Drottninggatan 63, Stockholm.

Sötigt Mjöl.
I år då skörden bärats i regnigt väder och mjölet därigenom blifvit sötigt, bör hvar och en som likväl önskar ett godt och välbakadt bröd, köpa H. W. Falks Satsbok för bakning, där ett bepröfvadt medel mot sötigt mjöl finnes beskriuet. Boken som dessutom innehåller öfver 300 anvisningar för bakning af alla slags grof- och finbröd, småbröd, tartor, bakelser m. m. erhålles portofritt mot insändande af 1 kr. i frimärken till C. O. EKBLAD & C:o i Västervik.

DET NUMERA FÖRNÄMSTA HVETEMJÖLET ÄR
PER NYNBERGS SVAN
KONSTRUKTÖR
KRISTAL PATENT

BRUNKEBERGS-TEATERN
Alltid veckans bästa nyheter!

Det modernaste och elegantaste i tyger af hög kvalitet representeras af märket
"WELLWOVEN"
Genom alltid specialiserad & ett fåtal märken står fabrikket öppnadt i fråga om såväl utförande, styrka, kvalitet som pris. Tillhändahålls af de flesta första klass klädesaffärer, samt engrosister inom landet i Cheviot, Foulé, Engelsk Serge, Croisé i de alltid tilltalande och klädsamma färgerna djupsvart, höglätt och modernt grått.
Begär alltid fabrikket "Wellwoven" hvilket innebär en garanti af högsta kvalitet.
En varas goda beskaffenhet ihågkommes långt efter sedan priset fallit i glömska.

Med detta nummer
följa Iduns
Romanbilaga och Iduns
Mode- och Handarbetstidning.